

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Francouzské frazeologismy obsahující názvy částí těla
a jejich české ekvivalenty**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jan Radimský, Ph.D.

Autorka práce: Zdeňka Hejduková

Studijní obor: Francouzský jazyk navazující

Ročník: druhý

2014

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma: ***Francouzské frazeologismy obsahující názvy částí těla a jejich české ekvivalenty*** jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím také s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/98 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. května 2014

Zdeňka Hejduková

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce panu doc. PhDr. Janu Radimskému, Ph.D., za cenné rady a připomínky a za věnovaný čas.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá francouzskými idiomatickými spojeními, která obsahují názvy částí lidského těla.

V první, teoretické, části práce je vymezen pojem „frazologismu“, resp. „idiomatického spojení“, dále se pak tato část věnuje klasifikaci idiomů, jejich vnitřní struktuře a funkci.

Ve druhé, analytické části, je vybraný vzorek idiomů rozebírán po formální stránce, tzn. dle vnitřní struktury idiomu a po stránce sémantické (polysémie, možné interpretace, motivovanost). Dále jsou zde naznačeny možnosti syntaktické manipulace a vnitřní transformace idiomů. Hlavní pozornost je věnována translatologické analýze vybraného vzorku idiomů a možnostem jejich překladu do češtiny.

Cílem je sledovat míru ekvivalence při překladu idiomatických spojení, popřípadě naznačit možnosti jejich překladu do českého jazyka. Aplikačním výstupem práce pak bude francouzsko-český slovníček příslušných idiomů.

ANNOTATION

This diploma thesis deals with french idiomatic connections that include names of human body parts.

In the first – theoretic part, the term „set phrase“, or „idiomatic connection“ is defined. Afterwards is this part also dedicated to the classification of idioms and to their internal structure and function.

In the second – analytic part, the selected sample of idioms is formally analyzed, i.e. according to the internal structure of an idiom and also by the semantic view (polysemy, possible interpretations, motivation). Than, the possibilities of syntactic manipulation and internal transformations of idioms are indicated. The main attention is paid to the translational analysis of the selected sample of idioms and to the possibilities of their translation to the czech language.

The aim of this diploma thesis is to observe the degree of equivalence when translating idiomatic connections, or to indicate possibilities of their translation to the czech language.

The application output of this work will be the bilingual (Franco-Czech) dictionary of corresponding idioms.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Oblast frazeologie a idiomatiky.....	9
1.1. Vztah frazeologie a idiomatiky k ostatním jazykovým disciplínám	10
1.2. Vztah frazeologie a idiomatiky k nejazykovým disciplínám	10
1.3. Vztah frazémů a idiomů k praktickému jazyku.....	10
2. Frazém a idiom	11
2.1. Frazém a idiom ve francouzštině.....	12
2.2. Klasifikace frazémů a idiomů.....	13
2.2.1. Klasifikace kolokačních výrazů	14
2.2.2. Klasifikace propozičních výrazů.....	14
3. Vnitřní struktura frazémů a idiomů	15
3.1. Komponenty frazému a idiomu	15
3.1.1 Formální stránka komponentů	15
3.1.2. Sémantická stránka komponentů.....	15
3.1.3 Kolokační stránka komponentů	16
3.2. Formální stránka frazémů a idiomů.....	16
3.2.1. Varianty frazému a idiomu.....	17
3.3. Sémantická stránka frazémů a idiomů.....	18
3.3.1. Motivovanost frazémů a idiomů	19
3.3.2 Pevnost frazeologického spojení	20
4. Stylové rozvrstvení frazémů a idiomů.....	20
5. Funkce frazémů a idiomů	21
6. Lexikografické zpracování frazémů a idiomů	22
6.1. Oblast frazeografie	22
6.2. Frazeologie a idiomatika ve slovníku.....	22
6.3. Typologie slovníků	23
II. ANALYTICKÁ ČÁST.....	25
7. Vnitřní formálně-strukturní analýza	25
7.1. Adkolokační výrazy.....	25
7.1.1. Verbální.....	25
7.1.2. Nominální.....	30

7.1.3.	Modifikační	31
7.2.	Adpropoziční výrazy	31
7.2.1.	Indikativní	31
7.2.2.	Imperativně-vokativní	32
7.2.3.	Interogativní	32
7.3.	Typy idiomatických výrazů podle formální struktury	32
8.	Translatologická analýza	33
8.1.	Rozdělení idiomů do skupin dle míry ekvivalence	33
8.1.1.	Idiomy, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent.....	34
8.1.2.	Idiomy, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent, ale frekventovaněji se používá jiného výrazu	39
8.1.3.	Idiomy, kterým v českém jazyce odpovídá idiom obsahující název jiné části těla, než je tomu v idiomu francouzském.....	42
8.1.4.	Idiomy polysémní, význam se mění dle kontextu, v jakém jsou použity a tím i způsob překladu	44
8.1.5.	Idiomy, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název části lidského těla	46
8.1.6.	Idiomy, které nemají v češtině žádný ekvivalentní idiomatický výraz. 52	
8.2.	Shrnutí translatologické analýzy	63
8.3.	Rozdělení vzorku vybraných idiomů do skupin dle míry ekvivalence při překladu do češtiny.....	64
9.	Možnosti transformace a syntaktické manipulace frazémů a idiomatických spojení	65
ZÁVĚR	67
RÉSUMÉ	69
Seznam použité literatury	71
Příloha	73

ÚVOD

Předmětem zájmu této diplomové práce jsou francouzská idiomatická spojení, která obsahují název části lidského těla. Práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část analytickou.

V první, teoretické, části práce je přiblížena oblast frazeologie a idiomatiky a je zde vymezen pojem „frazologismu“, resp. „idiomatického spojení“. Také je zde teoreticky vymezena klasifikace frazémů a idiomů, jejich funkce a stylové rozvrstvení. Dále se tato část věnuje sémantické stránce a také vnitřní struktuře frazémů a idiomů, tzn., jsou zde zkoumány jednotlivé komponenty idiomatických spojení (formální, sémantická, kolokační stránka komponentů). V neposlední řadě zde bude také pojednáno o problematice pevnosti frazeologických spojení a o problematice jejich lexikografického zpracování.

Předmětem zájmu druhé, analytické, části práce je zkoumání vybraného vzorku francouzských idiomů. Vybraný vzorek frazeologismů byl získán vyexcerptováním ze slovníků, (především ze slovníku *Le Petit Robert*, version électronique 2009 CD-ROM). Celkem bylo shromážděno cca 480 výrazů, z nichž byl vytvořen reprezentativní vzorek za pomoci korpusu FrWac (bylo vybráno 300 nejfrekventovanějších idiomatických spojení). Reprezentativní vzorek bude následně rozebrán po formální stránce, tzn. dle vnitřní struktury idiomu, z hlediska slovnědruhové příslušnosti jednotlivých komponentů. Dále pak budou naznačeny možnosti syntaktické manipulace a vnitřní transformace idiomů.

Hlavní pozornost této části však bude věnována translatologické analýze vybraného reprezentativního vzorku idiomů a možnostem jejich překladu do češtiny. Vybraný vzorek francouzských idiomů bude nejprve rozdělen do skupin, dle míry ekvivalence při překladu do češtiny. V translatologické analýze bude využito korpusu FrWac a korpusu Intercorp a pro některé případy zde budou uvedeny i kontextualizované příklady.

Cílem bude sledovat míru ekvivalence při překladu idiomatických spojení, popřípadě naznačit možnosti jejich překladu do českého jazyka. Aplikačním výstupem práce pak bude francouzsko-český slovníček příslušných idiomů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

V této části práce se budeme blíže věnovat oblasti frazeologie a idiomatiky a pokusíme se vymezit pojmy „frazologismus“, resp. „idiomatické spojení“.

Dále zde teoreticky pojednáme o klasifikaci frazémů a idiomů, jejich funkci a stylovém rozvrstvení. V neposlední řadě se také zaměříme na jejich sémantickou stránku a také vnitřní strukturu, tzn., na jejich jednotlivé komponenty a to z hlediska formálního, sémantického a kolokačního. V teoretické části pak také pojednáme o problematice pevnosti frazeologických spojení a o problematice jejich lexikografického zpracování. Teoretická část je koncipována jako teoretický základ pro část analytickou.

1. Oblast frazeologie a idiomatiky

Frazeologie a idiomatika je poměrně mladou lingvistickou disciplínou. Její teoretický rozvoj spadá zejména do 2. poloviny 20. století (zvláště do doby po 2. sv. válce). Dnes se jedná o samostatnou jazykovou disciplínu zabývající se studiem, případně i popisem jazykových jednotek různého typu a více úrovní, které dlouho vzdorovaly souvislému popisu. Pomalu se však začíná ujímat představa, že v idiomatice a frazeologii nejde jen o pouhý sběr nepravidelností a kuriozit, kdesi na perifirii jazyka, ale naopak, že jde o specifickou, však málo prostudovanou oblast jazyka. K základním deskriptivním aplikacím idiomů a frazémů patří tzv. „frazografie“, jíž rozumíme sběr a popis frazeologických dat. Idiomatické výrazy tvoří nedílnou součást každého jazyka, dosud nebyl popsán jazyk, ve kterém by se idiomatická spojení nevyskytovala. Idiomy jsou totiž ve většině případů pokračováním metafor, které v jazyce přirozeně existují. Celý pojmový systém jazyka, tedy jazyk nejen jako komunikační prostředek, ale i jako nástroj myšlení má metaforickou povahu (Lakoff, Johnson, 2013:15)

1.1. Vztah frazeologie a idiomatiky k ostatním jazykovým disciplínám

Tato disciplína se ve vztahu k ostatním lingvistickým disciplínám zařazuje především do oblasti lexikologie a lexikografie. Dříve však dle různých konceptů byla frazeologie pokládána mimo oblast již zmíněné lexikologie i za oblast stylistiky a syntaxe (Mlacek, 1984:14).

1.2. Vztah frazeologie a idiomatiky k nejazykovým disciplínám

Provázanost této disciplíny s disciplínami nejazykovými, zvláště společenskými, je mnohostranná, a to jak z hlediska diachronního, tak synchronního. Idiomatika a frazeologie souvisí především s filozofií, resp. s etikou, jelikož shromažďuje v jazykové formě výrazy, které se týkají praktických životních zkušeností a zásad. Výraznou souvislost má idiomatika a frazeologie také s psychologií, tím, že shromažďuje celou řadu výrazů, které pojmenovávají psychické procesy, které jsou jinak, z důvodu své složité a přechodné povahy, velmi složitě pojmenovatelné. Dále tato disciplína úzce souvisí s historií, a to nejen s dějinami společenskými, ale také s dějinami literatury nebo techniky, s oblastí kultury, umění a řemesel, s náboženskou vírou, s etnografií, kulturní antropologií, etnologií a v neposlední řadě také s literaturou. Znalost idiomatiky a frazeologie je klíčem ke kultivovanějšímu pochopení literatury a odstíněné komunikace vůbec (Filipec, Čermák, 1985:167).

1.3. Vztah frazémů a idiomů k praktickému jazyku

Z hlediska ustáleného pojmenování lze vztahy mezi idiomatickými výrazy a pravidelným jazykem obecně rozdělit do tří skupin:

1. idiomy jsou výhradním a primárním pojmenováním (zpravidla se jedná o velice ekonomická vyjádření) a v pravidelném jazyce pro daný význam pojmenování není (*mít máslo na hlavě*);
2. idiomy jsou paralelním a konkurujícím pojmenováním pojmenování pravidelnému (*jít do sebe X zamyslet se nad sebou*);

3. pro daný význam a denotát existuje pouze pojmenování pravidelné, idiomatické vyjádření neexistuje (*lyžovat*) (Filipec, Čermák, 1985:192).

2. Frazém a idiom

Jednotky frazém a idiom (doposud se objevují i termíny rčení, úsloví, obrat, apod.) nelze zpravidla definovat na základě jedné (anomální) vlastnosti ať už formální, sémantické nebo kolokační. Nejrozšířenějším pojetím frazému je definice frazému jako ustáleného a reprodukovatelného spojení prvků (zvláště slov), jehož význam jako celku je částečně nebo zcela neodvoditelný z významu jeho složek. Toto nejrozšířenější pojetí však nevyhovuje všem typům frazémů (např. frazémům s monokolokabilním komponentem) a proto je třeba jej odmítnout (Filipec, Čermák, 1985:176).

Frazém a idiom lze definovat jako „*jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojeních), popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo).*“ (Čermák, 2007:31).

Toto vymezení naznačuje kromě sémantické stránky i stránku kolokační a lze ho užívat zvláště k praktické identifikaci frazému a idiomu. Mezi termíny „frazém“ a „idiom“ (a také frazeologie a idiomatika) je do určité míry značný rozdíl, do určité míry se ale překrývají. Rozdíl v terminologii je dán tím, ze kterého hlediska je dané slovní spojení zkoumáno. V zásadě platí pravidlo, že pokud analyzujeme slovní útvar z hlediska jeho rysů formálních, mluvíme o frazému, zatímco při analýze jeho sémantických rysů užíváme označení idiom (Čermák, 2007:33). Tato práce se zaměřuje zejména na sémantickou stránku idiomů, proto bude ve většině případů užito termínu idiom.

Od frazémů a idiomů je třeba odlišovat doslovná homonyma, např.: *otevřená hlava* (být přístupný, otevřený novým informacím X ve smyslu chirurgickém „rozoperovaná“ hlava) apod. Tyto doslovné protějšky bývají zpravidla užívány méně často, idiomy mají obvykle vyšší frekvenci než výraz doslovný, a mají v textu zcela jinou distribuci.

2.1. Frazém a idiom ve francouzštině

Pro frazém a idiom existuje ve francouzském jazyce rozsáhlá terminologie, dle různých teorií pak může narazit na následující termíny: **locution**, **expression figée**, **figurée**, **toute faite**, **idiomatique**, **stéréotypée**, **phrasème**, **diction**, **cliché stylistique**, atd.. (Svensson, 2004:13).

Dle G. Grosse je frazeologie lingvistický jev, který se stal špatně srozumitelným až nesrozumitelným, kvůli svému nejasnému a různorodému pojmenování. V současnosti máme několik různých definic, které jsou však velmi často nekompatibilní a způsobují nesrozumitelnost. (Gross, 1996:3).

Tři základní vlastnosti frazému a idiomu

1. z pohledu sémantického: význam výrazu je souhrnný;
2. z pohledu lexikologického: absence paradigmatických variant (lexikální blok);
3. z pohledu morfosyntaktického: omezení na úrovni syntaktických a morfologických manipulací;

(Lavieu, 2005:173).

Francouzský pohled na oblast frazeologie a idiomatiky se dá shrnout následovně:

Francouzská odborná literatura (např.: Gaatone 1997, Gonzalez Rey 2002, G. Gross 1996, M. Gross 1982, 1984, 1988, Gülich & Krafft 1997, Klein à paraître, Klein et Lamiroy 1994, 1995 et à paraître, Lamiroy 2003 et à paraître, Mejri 1997, 2003, Schapira 1999, Svensson 2004, Tollis 2001), která se věnuje frazeologii, se shoduje v následujících bodech:

1. Frazeologie je základním fenoménem pro fungování jazyka, až do té míry, že si můžeme klást otázku, zda vůbec existují opravdu volná spojení (Dannell, 1992:18). Dannell předpokládá, že přibližně 30% textu tvoří frazémy a idiomy. Toto odpovídá i pozorování Senellarta (1998), dle kterého vždy jedna věta ze tří obsahuje idiomatické spojení.
2. Frazeologie je neobyčejně komplexní fenomén, což vysvětluje, proč se doposud nepodařilo najít její jednoduchou avšak jednoznačnou definici.
3. Kritéria, dle kterých jsou frazémy a idiomy tvořeny, a na která se odborníci odvolávají, jsou mnohá a různá, ale všechna se týkají kategorie pojmů jako je například: sémantická neprůhlednost, nerozložitelnost významu, výrazy

nemotivované, obrazný význam, konvenčnost, prefabrikace, neobvyklá syntaktická omezení, neschopnost transformací, paradigmatická invariantnost atd.

4. Dalšími, vedlejšími, kritérii, je pak například: neaktutuíálnost jednoho nebo více komponentů, nemožnost překladu do jiných jazyků apod. Tato kritéria souvisí s tím, že idiomy a frazémy zůstávají v jazyce jako stopy zastaralého jazyka.
5. Frazémy a idiomy jsou současně synchronním i diachronním pojmem.
(Lamiroy, Klein, 2005:135-136).

2.2. Klasifikace frazémů a idiomů

Pro označení frazému a idiomu, který je základní jednotkou frazeologie a idiomatiky jazyka, se doposud často objevují označení, zejména v oblasti lidového a ne odborného jazyka, rčení, (popř. úsloví, obrat apod.) jedná-li se o výrazy nevětné. Idiomy na rovině větné, pak bývají označovány jako přísloví, pořekadla nebo pranostiky. Mezi větné (propoziční) idiomy patří velké množství typů, různé formule aj.

Dalším typem jsou přirovnání a binomiály (můžou zahrnovat i nefrazémy) a frazémy synsémantické, které jsou nejčastěji kolokační povahy. Velká část typů frazémů však žádné tradiční označení nemá (Čermák, 2007:33).

Hledisek, dle kterých je možné idiomy a frazeologismy třídit je několik. Avšak některá hlediska jsou pro nás nepoužitelná z důvodu své nejednoznačnosti a nejasnosti, jako je tomu např. u klasifikace stylistické, z důvodu přílišné obecnosti - klasifikace sémiotická, znaková, z důvodu nedostatku spolehlivých pramenů a informací - klasifikace diachronní a etymologická, nebo z důvodu náročnosti a nejednoznačnosti kritérií - klasifikace sémantická, resp. onomaziologická. Posledním typem je klasifikace formálně-strukturní, založená na evidenci vstupních komponentů (Čermák, 2007:44).

Na základě tohoto shrnutí možností třídění idiomatikých výrazů, jsme se rozhodli klasifikovat idiomy v praktické části této práce na základě formálně-strukturní klasifikace. Tedy dle vnitřní struktury idiomu, slovnědruhové příslušnosti jeho vstupních komponentů.

Dále můžeme idiomy rozdělit dle jejich povahy, na výrazy větné povahy – výrazy větné neboli **propoziční** a výrazy povahy nevětné - výrazy **kolokační**.

2.2.1. Klasifikace kolokačních výrazů

Podle druhu funkčního vztahu můžeme kolokační frazémy dělit do dvou hlavních typů: adkolokačního a adpropozičního, které se dále dělí na subtypy, podle své syntaktické funkce (Čermák, 2007: 214).

1. adkolokační

- a. **verbální** (*držet jazyk za zuby/avoir la langue dans sa poche*)
- b. **nominální** (*horká hlava/la tête chaude*)
- c. **modifikační** (*neslaný nemastný/mi-figue mi-raisin*)
- d. **relační** (*na úkor něčeho/au détriment de*)
- e. **substituční** (*kdo ví/qui sait*)

2. adpropoziční

- a. **modifikační** (*pro jednou/pour une fois*)
- b. **relační** (*stejně...jako/autant ... que*)

2.2.2. Klasifikace propozičních výrazů

Frazémy propoziční, tedy větné lze rozdělit na základě tvaru, ve kterém se vyskytují (Čermák, 2007: 214).

1. **indikativní** (*Píchnout do vosího hnízda./Donner un coup de pied dans la fourmilière.*)
2. **imperativně – vokativní** (*To určitě!/Mon œil!*)
3. **interrogativní** (*Jsi normální?/Ça va pas la tête?*)

3. Vnitřní struktura frazémů a idiomů

3.1. Komponenty frazému a idiomu

3.1.1. Formální stránka komponentů

Výrazy, resp. slova v určité formě, které se podílejí jako komponenty na výstavbě frazémů mohou být z hlediska náležitosti k určitému slovnímu druhu buďto homogenní povahy, tzn., že náleží ke stejnému slovnímu druhu (*jaký pán, takový kmán/tel maître, tel valet*), nebo heterogenní povahy, tzn. různých slovních druhů (*tvrdá palice/la tête solide*). Frazémy heterogenní povahy výrazně převažují nad frazémy povahy homogenní. Komponenty frazémů a idiomů jsou z hlediska své frekvence velmi rozmanité, jako komponenty fungují jak slova nejfrekventovanější, tak slova málo frekventovaná až okrajová (Filipec, Čermák, 1985:178)

3.1.2. Sémantická stránka komponentů

Význam jednotlivých komponentů se v různé míře promítá do významu některých idiomů jako celku např. u idiomu *nevytáhnout paty/ne pas mettre les pieds dehors*, je význam zřetelný, naproti tomu existují i frazémy, kde význam komponentů ve významu celku zřetelný není jako např. u frazému *mettre la puce à l'oreille/nasadit brouka do hlavy*.

Závažnou úlohu, zde sehrává zejména, jedná-li se o komponent monosémnní či polysémnní, autosémantický či sysémantický, motivovaný či desémantizovaný, konkrétní či abstraktní, zda se jedná o apelativum, proprium apod. (Filipec, Čermák, 1985:179).

U některých lexikálních oblastí, kam komponenty konkrétní povahy člensky patří, se jeví tendence zapojovat se do idiomů a frazémů ve značně vysoké míře. K nejnápadnějším případům patří zejména zapojení názvů prakticky všech běžných částí těla do idiomů a frazémů, např. *être comme les deux doigts de la main/být jako dva prsty jedné ruky, se réfugier dans les bras de qqn/vrhnout se někomu do náruče, avoir les yeux qui sortent de la tête/mít oči navrch hlavy, se bouger le cul/pohnout zadkem* aj. Krom tohoto typu výrazů, které obsahují názvy částí lidského těla, jejichž centrální postavení je dáno tradičním antropomorfismem v sémantice přirozeného jazyka, sem patří i další typy výrazů, např. výrazy obsahující názvy zvířat, rostlin, materiálních statků aj. (Filipec, Čermák, 1985:182). Většina komponentů frazémů a idiomů jsou jména obecná (apelativa), jména

vlastní (propria) se vyskytují jako komponenty idiomů a frazémů velmi zřídka a jsou proto vždy příznaková. S povahou významu komponentu velmi často souvisí i jeho stylové zařazení (Filipec, Čermák, 1985:182).

3.1.3. Kolokační stránka komponentů

Dle různé míry kolokability (spojitelnosti) dělíme komponenty idiomů na **monokolokabilní**, tzn., že vytvářejí jednočlenná paradigmata; na **kolokačně neutrální**, tzn., že vytvářejí velká paradigmata (desítky až tisíce členů) a **kolokačně velmi široká** (desetitisíce členů a více). Převážná většina frazémů a idiomů je tvořena kombinací kolokačně neutrálních a kolokačně velmi širokých komponentů nebo je kombinací kolokačně neutrálních komponentů (Filipec, Čermák, 1985:183).

3.2. Formální stránka frazémů a idiomů

Formální stránkou frazémů a idiomů, v širším slova smyslu, je jejich pevná vnitřní struktura. Vnitřní struktura je dána určitou kombinací určitého počtu a druhu komponentů, ze kterých se idiom skládá. Vztah mezi těmito komponenty je dán pořadím, slovnědruhovou příslušností a také explicitně prostřednictvím relačních prvků (pokud jsou přítomny, obvykle prepozice nebo konjunkce). Pokud není explicitní relátor přítomný, je relace mezi komponenty vyjádřena pouze implicitně a pomocí valence. Každý komponent má svou pevnou strukturní pozici ve struktuře, jíž je součástí. Pořadí, druh obsazení, minimální počet komponentů, popřípadě i druh relace mezi komponenty jsou tzv. konstitutivní vlastnosti struktury. Tyto vlastnosti jsou základem struktury a vytvářejí její invariant, tedy základní podobu frazému (Filipec, Čermák, 1985:185).

Invariant je bezpříznakový tvar, nejfrekventovanější a slouží mimo jiné jako nejvhodnější východisko k posuzování variant a také k tvorbě transformací. V češtině jím bývá nejčastěji infinitiv, nominativ nebo pozitiv, pokud je frazém neobsahuje, za invariant je považován nejfrekventovanější tvar (Čermák, 2007:41). Tyto kombinace jsou ustálené, do kontextu vstupují jako pevný celek, syntakticky nečlenitelný, což umožňuje jejich opakované užívání, tzv. reprodukovatelnost. Jednotlivé komponenty struktury mají zpravidla pevně stanovené pořadí, slovosled komponentů, který je velmi obtížné až nemožné měnit např. **Mléko po bradě ještě*

mu teče/ Il en sortirait du lait si on lui pressait le nez.* Nemožnost těchto transformací je jednou z typických anomálií frazému (Čermák, 2007:36).

3.2.1. Varianty frazému a idiomu

Variety frazémů jsou dány proměnlivostí v rámci vývoje jazyka, slabou normovaností a malou mírou kodifikace v této oblasti. Je možné odhadnout, že až každý čtvrtý frazém má nějakou formální variantu (např. *Fermer/claquer la porte au nez de qqn. Zavřít/zaklapnout někomu dveře před nosem.*). Varianta frazému je relativně malá formální nebo sémantická modifikace frazému, která nikterak nemění jeho funkci ani význam. Varianty můžeme rozdělit na systémové, neboli ustálené, vázané místně nebo časově a neustálené, autorské nebo textové. Oba dva druhy jsou stylisticky příznakové, ve srovnání s invariantem. Variantnost je velmi pestrá a zahrnuje jevy lexikální, morfologické, syntaktické, popř. i fonologické, velmi často se jedná o kombinaci jevů.

Typy variant (Čermák, 2007:40)

I. syntagmatické

A. *komponentní*

1. kvantitativní

- a. aditivní: *přinést někomu něco (až) k nosu, apporter qqch (presque) sous le nez de qqn*
- b. redukční: *utéct (někomu) před nosem, passer sous le nez (à qqn)*

2. kvalitativní

- a. kontaktní (zejména inverze): *sypat si hlavu popelem/sypat si popel na hlavu, jeter de la poudre sur sa tête/saupoudrer sa tête par la poudre*
- b. distanční (oddělitelnost): přechází do gramatických transformací¹

B. *relační* (vnější, valenční)

1. explicitní

¹ Transformace frazému je odlišná od varianty frazému. Transformace frazému nebo idiomu je strukturální nebo gramatická změna, která způsobuje změnu jeho funkce.

a. synsémantické (zejména předložkové): *ohrnovat nos (nad něčím)*, *tordre le nez (sur qqch)*

b. flektivní (zejména pádové): *měřit (někomu) dvojím metrem*, *avoir deux poids, deux mesures (pour qqn)*

2.implicitní: *být na místě (někde)*, *être sur la place (quelque part)*

II. paradigmatické

A. **komponentní** (obvykle synonymní): *mít prázdný žaludek/břicho*, *avoir l'estomac/le ventre vide* (přechází již do transformací)

B. **relační** (vnitřní): přecházejí již do transformací

3.3. Sémantická stránka frazémů a idiomů

Význam idiomů a frazémů je soubor rysů různé povahy. Od významu pravidelného pojmenování se odlišuje především nemotivovaností, rozdílným poměrem zastoupení sémantických rysů v celku a poměrem mezi významem a smyslem. Dvěmi základními složkami významu je tzv. význam **nocionální** (konceptuální) a význam **pragmatický** (konotativní, popř. asociativní). V oblasti frazeologie a idiomatiky je pragmatický význam, ve srovnání s jazykem pravidelným, mnohem častěji a výrazněji zastoupený. V rámci pragmatického významu jsou to pak zejména jeho složky expresivní, symbolická a evaluativní neboli hodnotící (Filipec, Čermák, 1985:192).

Jelikož mají idiomatická spojení výraznější podíl pragmatických složek významu, jsou oproti pravidelným pojmenováním mnohem více závislá na kontextu. Úzké sepětí výsledného významu (smyslu) idiomu s kontextem je však dáno i vysokou mírou potenciálnosti a neurčitosti, resp. vágnosti jeho významu. U idiomatických výrazů velmi snadno dochází k aktualizaci jejich významu, ke změně významu dochází nejčastěji u neustálených idiomů a u idiomů s monokolokabilním komponentem (Filipec Čermák, 1985:193).

Expresivní složka ustáleného významu je založena na kontrastu formy nebo významu vůči formě, nebo významu základnímu, tedy doslovnému významu idiomu nebo významu jeho komponentů. Již samo použití idiomu v textu je expresivní. Expresivita může být také vyjadřována formálně, a to zvukomalebností,

použitím deminutiva, reduplikací prefixu, rytmičností, užitím nespisovného komponentu, monokolokabilitou, inkompatibilitou prvků, absencí sémantické participace aj.

Symbolická složka významu nemusí být nutně závislá na symbolickém významu komponentů. Tuto složku můžeme objasnit jen na rozdíl dvou idiomů, které mají blízký nebo synonymní nociónální význam. Symbolická složka může být založena na asociaci např. idiom *avoir un pois chiche dans la tête* (*mít v hlavě slámu*), znamená být hloupý, asociace je zde založena na tom, že člověk nemá v hlavě nic víc než slámu, má hlavu dutou jako stébla slámy apod.

Evaluativní složka významu je nejtěsněji spjata s jeho pragmatickou funkcí. Vyjadřuje hodnotící stanovisko mluvčího na škále „pozitivní-negativní“, na základě toho, jaký idiom použije, je pak jeho postoj vyjádřen pozitivně, neutrálně nebo negativně. V kontextu pak může výraz nabýt i jiných, neustálených hodnocení (Filipec, Čermák, 1985: 192-193).

3.3.1. Motivovanost frazémů a idiomů

Můžeme rozlišit tři základní typy motivovanosti idiomů, ta je založena na vztahu sémantiky jednotlivých komponentů idiomu a sémantiky idiomu jako celku:

1. **dekonkretizace** – konkrétní věc představuje něco abstraktního (např. idiom *perdre la tête* (*ztratit hlavu*) – přijít o schopnost zdravého úsudku);
2. **deanimalizace** – zvíře je symbolem pro lidskou vlastnost, nebo abstraktní věc (např. idiom *tête de mule* (*oslí hlava-paličák*) – být tvrdohlavý jako mezek);
3. **antropomorfizace** – věc nebo zvíře představují člověka (např. idiom *tête de lard* (*hlava skopová*) – tvrdohlavý člověk)

(Filipec, Čermák, 1985:191).

3.3.2. Pevnost frazeologického spojení

Frazémy a idiomy můžeme z hlediska transparentnosti významu rozdělit do následujících skupin (dělení dle Nurnberga):

1. **idiomy rozložitelné** – lze pozorovat vztah mezi významem idiomu jako celku a významem některých (všech) jeho komponentů;
 - a. **idiomy standardně rozložitelné** – založené na konvenci, každý z komponentů představuje v idiomu určitou složku svého významu, analyzovatelnou v daném kontextu. Tento druh idiomů je možné chápat jak jako doslovnou formu, tak i ve formě přenesené;
 - b. **idiomy nestandardně rozložitelné** – aby bylo možné určit vztah mezi významem komponentů a významem idiomu jako celku je nutná znalost metafory tzn., je nutné, aby metafora asociovala daný význam;
2. **idiomy nerozložitelné** – vztah mezi komponenty a významem idiomu je zcela nejasný.

4. Stylové rozvrstvení frazémů a idiomů

Stylové rozvrstvení frazémů a idiomů se výrazně liší, co se distribuce týče, od výrazů jazyka pravidelného. Frazémy a idiomy se nejčastěji objevují v běžné mluvě, v neformálním mluveném jazyce, je to dáno zejména tím, že jsou velmi expresivní a umožňují ekonomičtější vyjádření než pojmenování pravidelná. Většina frazémů a idiomů se však může díky své široké stylové variabilitě objevovat v různých stylech projevu. Za hlavní lze považovat idiomy následujících typů:

1. poetické idiomy
2. knižní idiomy
3. publicistické idiomy
4. neutrální idiomy
5. kolokviální idiomy
6. slangové idiomy
7. argotické idiomy

5. Funkce frazémů a idiomů

V textu mají frazémy a idiomy primárně dvojí funkci. **Nominativní** funkci, založenou na potřebě pojmenovat a **strukturní** funkci, založenou na potřebě plnit úlohu ve vyšší jednotce (Čermák, 2007: 60).

Strukturní funkce je role frazému nebo idiomu, kterou zastává ve vyšší jednotce. Mluvíme-li o kolokačních frazémech (frazémy nevětné povahy) jejich strukturní funkcí bude jejich role ve větě, u frazémů adpropozičních (větné frazémy) pak jejich role v rámci celé promluvy.

Chápeme-li pod funkcí strukturní roli v určité jazykové struktuře, pak musíme pod pod funkcí nominativní chápat navenek jednoznačnou relaci k vnějšímu denotátu. Nominativní funkce vyjadřuje vztah mezi pojmenováním a denotátem. Tuto funkci lze dále rozdělit do dvou složek, deznativní složka (založená na nocionálním, pojmovém vztahu k denotátu) a pragmatická složka (založená na subjektivním vztahu uživatele k frazému, k cíly, k adresátovi promluvy apod.) (Čermák, 2007:215)

Funkcí, které idiomy a frazémy v textu plní je však mnohem více. Můžeme sem dále zařadit funkci **pragmatickou** (zejména u propozičních frazémů), **estetickou** (metaforičnost, obraznost), **ekonomickou** (frazémy umožňují ve většině případů kratší a doslovnější vyjádření než doslovný opis), **evaluativní** (idiomy mohou sloužit v textu jako hodnotící prostředky) aj. (Čermák, 2007:61).

V neposlední řadě pak nesmíme opomenout funkci **komunikativní**. Frazémy a idiomy se nejčastěji objevují v běžném, neformálním mluveném jazyce, ale také v publicistice nebo jazyce umělecké literatury.

6. Lexikografické zpracování frazémů a idiomů

6.1. Oblast frazeografie

Frazeografie je jednou z nejnovějších oblastí aplikované jazykovědy. Vyčlenila se z lexikografie, jelikož bylo poznáno, že specifické problémy teoretické disciplíny (frazeologie a idiomatiky) jsou neméně specifické i pro slovníkovou praxi. Frazeografii lze vymezit jako oblast aplikované frazeologie a idiomatiky, která se zabývá jejím popisem a principy tohoto popisu. Na jedné straně je frazeografie založena na teoretickém poznání frazeologie a idiomatiky, na druhé straně se však snaží co nejvíce přizpůsobit i praktickým potřebám zpracování (technika zpracování, linearizace textu, ekonomičnost popisu, optimální vystižení sémantiky a funkce frazémů a idiomů apod.). Frazeografie se do určité míry překrývá s tradiční lexikografií, v řadě zásadních otázek (daných především víceslovným, diskrétním charakterem jednotek různých úrovní a typů) se však rozcházejí a frazeografie se snaží o nová, vlastní řešení. Frazeografie se například věnuje popisu a zpracování frazémů propozičního typu, tedy větné povahy, které lexikografie až doposavad opomíjela (Čermák, 2007:617)

6.2. Frazeologie a idiomatika ve slovníku

Frazeologických a idiomatických slovníků, příruček a soupisů existuje značné množství a pro různé jazyky. Frazeologie a idiomatika bývá ve slovnících frazeograficky zpracována dvěma odlišnými způsoby, buďto samostatně nebo v širším rámci. Širším rámcem je myšlena širší jazyková (lexikografická) příručka, nejčastěji výkladový slovník. Pro zpracování těchto příruček pak autoři používají jedno ze dvou možných řešení, nebo se pokoušejí o jejich kombinaci. Frazémy a idiomy se buďto uvádějí v lexikálním hesle – jednoslovném (rozložení dle polysémie) nebo souhrnně na konci zvláštního oddílu hesla.

U prvního přístupu dochází k mylnému předpokladu, že lze vždy a standardním způsobem určit z frazeologismu význam jeho komponentů, tato metoda stojí v opozici k sémantické nedělitelnosti frazémů a může vést k násilnému a neoprávněnému stanovování synchronní motivace, která zde není, nebo dokonce k vymyšlení synchronně neexistujících slov. Nejvýraznější slabinou zde však zůstává výklad sémantiky, jeho podmíněnost sémiotikou a spojitost s textovou funkcí. Ve většině případů tak v těchto slovnících najdeme jen stručný popis, někdy

dokonce jednoslovný, sloužící pouze k orientačnímu zařazení frazému a k vysvětlení jeho významu.

Druhý přístup se od toho prvního moc neliší, jediný rozdíl je v tom, že se zde frazémy hromadí až na konci daného hesla. U velmi frekventovaných hesel, pak může docházet k tomu, že se zde nahromadí velké množství frazémů, což způsobuje velmi nepřehlednou orientaci.

Ani v jednom z těchto dvou přístupů se však neodráží skutečná povaha frazému a idiomu, jako mnohotvárnost a mnohoaspektovost. Úroveň zpracování této povahy frazémů a idiomů zůstává velkou slabinou i velkých a prestižních lexikografických děl (Čermák, 2007: 620).

6.3. Typologie slovníků

Zpracování frazémů a idiomů je natolik složité a různorodé, že je třeba uvažovat o jeho typologii. Přehled frazeografických prací (frazeografické práce mají stejné schéma jako práce tradičně lexikografické) dle Čermáka: **slovníky**

1. (a) encyklopedické
(b) jazykové
2. (a) diachronní
(b) synchronní
3. (a) vícejazyčné
(b) jednojazyčné
4. dvou-/vícejazyčné:
(a) normativní
(b) deskriptivní
5. (a) nealfabetické
(b) alfabetické
6. retrogradní, frekvenční, věcné:
(a) dílčí
(b) celonárodní
7. individuální, geografické, stratifikační, věcné, jazykové:
(a) sémaziologické
(b) speciální
8. (a) grafické

(b) onomaziologické

(Čermák, 2007:619).

Vícesvazkový *Slovník české frazeologie a idiomatiky*², který je využíván v analytické části práce se nejvýrazněji podobá typu slovníku 7(a), tento typ slovníku lze blíže vymežit následujícími atributy: jazykový, synchronní, jednojazyčný, deskriptivní, alfabetický a celonárodní.

² Čermák F., Hronek J., Machač J. (1983), *Slovník české frazeologie a idiomatiky*
- *Přirovnání*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1988), *Slovník české frazeologie a idiomatiky*
- *Vyrazy neslovesne*, Academia, Praha.

Čermák F., Hronek J., Machač J. (1994), *Slovník české frazeologie a idiomatiky*
- *Vyrazy slovesne*, Academia, Praha.

II. ANALYTICKÁ ČÁST

V této části práce se zaměříme na analýzu vybraného vzorku francouzských idiomů, ten byl získán vyexcerpováním ze slovníků (především ze slovníku Le Petit Robert 2009 CD-ROM). Celkem bylo shromážděno přes 480 výrazů, z nichž byl posléze vybrán reprezentativní vzorek za pomoci korpusu FrWac (bylo vybráno 300 nejfrekventovanějších idiomatických spojení). Tento vzorek budeme následně analyzovat po formální stránce, tzn. dle vnitřní struktury idiomu, z hlediska slovnědruhovité příslušnosti jeho jednotlivých komponentů.

7. Vnitřní formálně-strukturní analýza

Podle druhu funkčního vztahu můžeme kolokační frazémy dělit do dvou hlavních typů: adkolokačního a adpropozičního, které se dále dělí na subtypy, podle své syntaktické funkce (Čermák, 2007: 214).

7.1. Adkolokační výrazy

7.1.1. Verbální

V+art+N

člen neurčitý: *piquer une tête, grincer des dents, claquer des dents, tricoter des jambes, manquer un pied*

člen určitý: *s'aérer la tête, se prendre la tête, redresser la tête, se gratter la tête, se creuser la tête (la cervelle), se dévisser la tête (le cou), casser la tête, laver la tête, monter la tête, savonner la tête, se payer la tête, tourner la tête fermer les yeux (sur qqch), ouvrir les yeux, ouvrir l'œil, baisser le nez, ne pas lever le nez, tordre le nez, se casser le nez, dresser l'oreille, tendre l'oreille, prêter l'oreille, fermer l'oreille (les oreilles), se boucher les oreilles, casser les oreilles, tenir la langue, tirer la langue, délier la langue, se mordre la langue, montrer les dents, se casser les dents, serrer les dents, s'arracher les cheveux, se casser le cou, se rompre le cou, serrer le cou, tordre le cou, couper le cou, se remplir le ventre, prêter la main (les mains), passer la main, demander la main, obtenir la main, se*

laver les mains, se salir les mains, baisser les bras, lever le pied, se bouger le cul, se casser le cul, serrer les fesses, botter le cul, lécher le cul,

přivlastňovací zájmeno: *perdre sa tête, sauver sa tête, ne pas croire ses yeux, ne pas croire ses oreilles, ne plus sentir ses jambes, sauver sa peau, laisser sa peau,*

V+art+N+Adj

avoir la tête fêlée, avoir la tête vide, avoir la tête chaude, avoir la tête dure, Garder la tête froide, avoir la bouche (la langue) pâteuse, avoir la langue (bien) affilé, avoir la dent dure, avoir les dents longues, se faire des cheveux (blancs), avoir le ventre plein, avoir le ventre (l'estomac) vide, avoir la main heureuse (malheureuse), avoir la main légère, avoir la main prompte, avoir la main leste, avoir la main lourde, avoir deux mains gauches, avoir les mains libres, avoir un bras de fer, avoir le bras long, avoir la peau dure,

V+art+N+Adj+conj+N

avoir les yeux plus grands que le ventre

V+art+N+prép+N

avoir des dents de lapin, avoir des jambes de plomb, faire le pied de grue, avoir les pieds sur terre, avoir la peau de qqn

V+art+N+prép+art+N

s'envoyer la vaisselle à la tête, avoir un pois chiche dans la tête, chercher des poux dans la tête, faire dresser les cheveux sur la tête, manger la soupe sur la tête, avoir la tête sur les épaules, gagner les doigts dans le nez, tirer les vers du nez, retirer le pain de la bouche, avoir un fil sur la langue, avoir un cheveu sur la langue, avoir un bœuf sur la langue, donner sa langue au chat, se mettre la corde au cou, avoir la bride sur le cou, avoir la peur au ventre, avoir des grenouilles dans le ventre, avoir le cœur sur la main, mettre la main à la pâte, mettre la main au feu, avoir du sang sur les mains, avoir des fourmis dans la main, se mettre (se fourrer) le doigt dans l'œil, prendre ses jambes à son cou, avoir des fourmis dans les jambes, avoir (déjà) un pied dans la tombe, mettre un pied devant l'autre, coûter la peau du cul, avoir la peau sur les os, jeter qqch à la tête, mettre la tête sur le billot, avoir la

larme à l'œil, mettre la puce à l'oreille, s'enlever les morceaux de la bouche, avoir l'eau à la bouche, faire la danse du ventre, avoir le feu au cul, n'avoir que la peau sur les os, tirer (enlever, ôter) une épine du pied,

V+art+N+prép+num+N

être (avoir) le cul entre deux chaises,

V+art+N+prép+V

donner sa tête à couper, donner sa main à couper, n'avoir plus que ses yeux pour pleurer,

V+art+N+conj+art+N

ouvrir la bouche comme un four, mettre les quatre doigts et le pouce,

V+art+N+Adv

ne pas fermer l'œil de la nuit, mettre(fourrer) son nez partout, partir les pieds devant,

V+art+N+prép+V+N

arracher la bouche de dire merci,

V+art+N+V+prép+art+N

avoir les yeux qui sortent de la tête,

V+N

perdre pied,

V+N+Adj

être (rester) bouche bée (devant qqn),

V+art+N+Adj

s'en aller la tête basse, s'en aller l'oreille basse, avoir la langue déliée, avoir la langue pâteuse, prendre (qqn) la main dans le sac, être le bras droit,

V+art+N+Adj+art+N

avoir les yeux plus grands que le ventre,

V+N+prép+(art)+N

avoir mal aux cheveux, courir ventre à terre, n'avoir rien dans la tête, renverser cul par-dessus tête, se mettre martel en tête, avoir (tenir) qqn à l'œil, avoir qqn dans le nez, avoir qqn ou qqch sur les bras, trouver chaussure à son pied, marcher pied à pied, pousser qqn au cul, avoir qqn dans la peau, connaître (savoir) qqch sur le bout du doigt/sur le bout des doigts, couper (faucher) l'herbe sous le pied, avoir un mot sur le bout de la langue, mener qqn par le bout du nez,

V+N+prép+art+N+conj+prép+art+N

mener (qqn) au doigt et à l'œil, obéir (qqn) au doigt et à l'œil,

V+num+N

ne pas avoir quatre bras,

V+prép+art+N

parler à l'oreille, sortir de la tête, tourner de l'œil, faire de l'œil, sortir par les yeux, ne dormir que d'un œil, taper dans l'œil, piquer du nez, passer sous le nez, rire au nez, rougir jusqu'aux oreilles, avoir entre les oreilles, se prendre aux cheveux, ne pas toucher à un cheveu (d'une personne), voir dans le ventre, boudier contre son ventre, se prendre par la main, prendre en main, compter sur les doigts (d'une main), rester sur les bras, filer (glisser) entre les doigts, être dans les jambes, être sur pied, remettre sur pied, tomber sur le cul, tirer au cul, avoir du cul, avoir par-dessus la tête, sauter au cou, se jeter au cou, se pendre au cou, se mettre dans la peau,

V+prép+N+Adj

partir du pied droit, se lever du pied gauche, rire à ventre déboutonné, sauter à pieds joint,

V+prép+(art)+Adj+N

crier à tue-tête, voir d'un bon œil, voir d'un mauvais œil, vivre sur un grand pied,

V+prép+art+N+prép+art+N

tomber dans l'oreille d'un sourd,

V+prép+art+N+prép+art+N+prép+art+N

être né avec une cuillère d'argent dans la bouche,

V+prép+art+N+conj+V+prép+art+pron

entrer par une oreille et sortir par l'autre,

V+prép+art+N+V

ne pas savoir sur quel pied danser,

V+Adj+(art)+N

avoir plein la bouche, en avoir plein les jambes, en avoir ras le cul, en avoir plein le cul, avoir bon pied, bon oeil, être tout oreilles,

V+Adv+V+art+N

ne savoir où donner la tête, (vouloir) péter plus haut que son cul,

V+Adv+prép+art+N

être bien dans sa peau, être mal dans sa peau,

V+Adv+art+N

vendre cher sa peau,

V+Adv+art+N+prép+art+N

ne pas voir plus loin que le bout de son nez,

V+conj+art+N

raisonner comme un pied,

7.1.2. Nominální

art+N+V

la tête tourne,

art+N+V+art+N

les murs ont des oreilles,

(art)+N+V+prép+art+N

sang (lui) monte à la tête (au visage), la moutarde monte au nez,

art+N+Adj

la tête solide, l'oreille musicale, la bouche cosue, les mains vides, (rester) les bras croisés,

(art)+Adj+N

la fine bouche, la fine gueule, cousu main, haut la main,

Adj+prép+art+N

tiré par les cheveux,

N+prép+N

DE: *casement de tête, femme de tête, lavage de tête, lavage de cerveau, tête de linotte, tête de lard, tête de mule, tête de pioche, cou de taureau, jambes de coq, doigts de fée,*

À: *tête à claques, tête-à-tête,*

EN: *jambes en coton, jambes en flanelle, jambes en pâté de foie, nez en pied de marmite, les oreilles en feuilles de chou, bouche en cul de poule, oreilles en chou-fleur,*

art+N+prép+art+N

l'œil du maître, les yeux hors de la tête, le nez au vent, le nez en l'air, la main dans la main, le pied au plancher, le trou du cul du monde,

art+N+conj+art+N

la tête comme une citrouille, les jambes comme des allumettes, les jambes comme des poteaux,

7.1.3. Modifikační

prép+art+N+Adj

d'un œil critique,

prép+N+prép+art+N

des pieds à la tête, de la tête aux pieds,

prép+(art)+N+Adj

à l'œil nu, à main nue, à bras ouverts, à pied sec,

prép+Adj+N

à plein nez, en sous-main, à toutes jambes,

prép+num+N

de première main, de seconde main, à un doigt, à deux doigts,

prép+(art)+N+prép+(art)+N

à vue de nez, de la main à la main,

prép+N+conj+N

sans queue ni tête,

7.2. Adpropoziční výrazy

7.2.1. Indikativní

Quand on n'a pas de tête, il faut avoir des jambes. Voir la paille dans l'oeil du voisin et ne voir pas la poutre dans le sien. J'en mettrais ma tête sur le billot. Si on lui pressait le nez il en sortirait du lait., Cela se voit comme le nez au milieu de la figure (du visage). Il a donné un coup de pied dans la fourmilière., Je me suis tiré une balle dans le pied. Il a des jambes de vingt ans., Ils sont comme les (deux) doigts de la main. Mettre le doigt sur la plaie., Il a les bras à la retourne., J'ai mis

les mains dans le cambouis., Il a pris son courage à deux mains., Il est mort les armes à la main., Il n'a pas la langue dans sa poche., On dort sur ses deux oreilles., Il y tient comme à la prune de ses yeux., Il a la tête dans les étoiles., Ne pas être la tête à Papineau., N'avoir pas de plomb (dans la cervelle) dans la tête.,

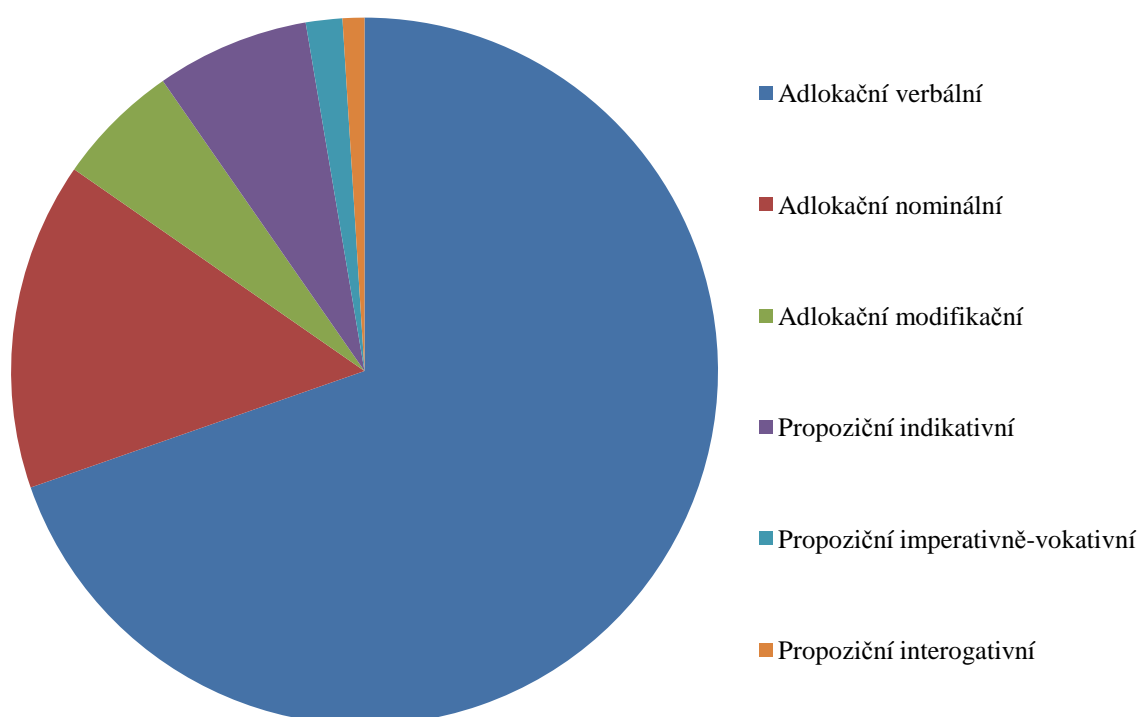
7.2.2. Imperativně-vokativní

Mon œil!, Je m'en bats l'œil!, Nos chères têtes blondes!, Parle à mon cul, ma tête est malade!, Quelle tête il a!,

7.2.3. Interrogativní

Ça va pas la tête ?, Ça t'arracherait la bouche de dire merci ? Où avais-je la tête?,

7.3. Typy idiomatických výrazů podle formální struktury

8. Translatologická analýza

V translatologické analýze se pokusíme o nastínění možností překladu vybraného vzorku idiomů (300) do českého jazyka. Tento vzorek si nejprve rozdělíme do skupin, dle míry ekvivalence při překladu. Toto rozdělení je však pouze orientační a bylo vytvořeno jen pro snadnější orientaci v této práci, některé idiomy se nacházejí na pomezí dvou skupin. V rámci translatologické analýzy budeme používat korpusy FrWac, Intercorp, Syn2010, Syn2005 a také Slovník české frazeologie a idiomatiky³. Pro některé výrazy (zejména pro ty, které nemají v češtině doslovný ekvivalent) pak uvedeme i kontextualizované příklady. Překlad idiomů, je vždy ovlivněn i tím, v jakém kontextu je daný idiom použit a jaký je kazykový styl textu. Je proto velmi obtížné, určit pro daný idiom univerzální ekvivalent, který by byl vhodný pro každý kontext.

Cílem bude sledovat míru ekvivalence při překladu idiomatických spojení, popřípadě naznačit možnosti jejich překladu do českého jazyka. Aplikačním výstupem translatologické analýzy pak bude francouzsko-český slovníček příslušných idiomů.

Dále v této části naznačíme možnosti syntaktické manipulace a vnitřní transformace idiomů.

8.1. Rozdělení idiomů do skupin dle míry ekvivalence

Idiomatická spojení byla rozdělena do skupin dle míry ekvivalence při překladu do českého jazyka:

1. Idiomy, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent;
2. Idiomy, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent, ale frekventovaněji se používá jiného výrazu;
3. Idiomy, kterým v českém jazyce odpovídá idiom obsahující název jiné části těla, než je tomu v idiomu francouzském;

³ Čermak F., Hronek J., Machač J. (1983), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Přírovnání*, Academia, Praha.

Čermak F., Hronek J., Machač J. (1988), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy neslovesné*, Academia, Praha.

Čermak F., Hronek J., Machač J. (1994), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy slovesné*, Academia, Praha.

4. Idiomy polysémní, význam se mění dle kontextu, v jakém jsou použity a tím i způsob překladu;
5. Idiomy, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název části lidského těla;
6. Idiomy, které nemají v češtině žádný ekvivalentní idiomatický výraz při jejich překladu, je tedy nutné použít jiné, než idiomatické vyjádření. U idiomatických výrazů tohoto typu jsou vždy uvedeny možnosti překladu do českého jazyka.

8.1.1. Idiomy, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent

Do této skupiny byly zařazeny výrazy, pro které existuje v češtině odpovídající ekvivalent.

Mezi tyto výrazy patří: *perdre sa tête* - ztratit hlavu, *être tombé sur la tête* - být padlý na hlavu, *avoir un pois chiche dans la tête* - mít v hlavě slámu, *redresser la tête* - vztyčit hlavu, *lavage de cerveau* - vymývání mozku, *la tête me tourne* - točí se mi hlava, *en avoir par-dessus la tête de (qqch)* - mít něčeho nad hlavu, *dresser les cheveux sur la tête* - vstávat vlasy na hlavě (hrůzou), *avoir la tête chaude* - mít horkou hlavu, *jeter qqch à la tête de qqn* - hodit někomu něco na hlavu, *la tête comme une citrouille* - hlava jako tykev, *avoir la tête dans les étoiles* - mít hlavu ve hvězdách, *tête de lard* - hlava skopová, *garder la tête froide* - zachovat chladnou hlavu, *se creuser la tête* - lámat si hlavu, *fermer les yeux sur qqch* - zavírat nad něčím oči, *taper dans l'œil à qqn* - padnout někomu do oka, *ouvrir les yeux à qqn (sur qqch)* - otevřít někomu oči, *à l'œil nu* - pouhým okem, *avoir les yeux hors de la tête* - mít oči navrch hlavy, *sortir par les yeux* - vylézat i očima, *ne pas croire ses yeux* - nevěřit svým vlastním očím, *ne pas croire ses oreilles* - nevěřit svým vlastním uším, *faire un long nez* - dělat dlouhý nos, *ne pas voir plus loin que le bout de son nez* - nevidět si dál než na špičku nosu, *mettre/fourrer son nez partout* - strkat do všeho nos, *tordre le nez sur qqch* - ohrnovat nad něčím nos, *se casser le nez sur qqch* - nabít si nos, rozbít si nos na něčem, *fermer/claquer la porte au nez de qqn* - zavřít/zaklapnout někomu dveře před nosem, *passer sous le nez à qqn* - utéct někomu před nosem, *l'oreille musicale* - hudební sluch, *les murs ont des oreilles* - i stěny mají uši, *rougir jusqu'aux oreilles* - být rudý až po uši, *retirer à qqn le pain de la bouche* - odtrhnout někomu chléb od úst, *Ça t'arracherait la bouche de dire merci ?* - Upadla by ti pusa říct děkuji?, *avoir plein*

la bouche de qqch – mít plnou pusu (řečí), *avoir la fine gueule* - mít mlsnou hubu, *tenir la langue* – držet jazyk, *déliier la langue de qqn* – rozvázat někomu jazyk, *serrer les dents* – zatnout zuby, *grincer des dents* – skřípat zuby, *claquer des dents* – drkotat zuby, *s'arracher les cheveux* – rvát si vlasy, *tiré par les cheveux* – přitažený za vlasy, *se rompre le cou* – zlomit si vaz, *se jeter au cou de qqn* – vrhnout se někomu na krk, *se pendre au cou de qqn* – pověsit se někomu na krk, *tordre le cou à qqn* – zakroutit někomu krkem, *se remplir le ventre* - naplnit si břicho/pupek, *avoir le ventre plein* - mít plné břicho, *avoir l'estomac/ le ventre vide* - mít prázdný žaludek/břicho, *de première main* - z první ruky, *avoir le cœur sur la main* - mít srdce na dlani, *rentrer les mains vides* - vrátit se s prázdnýma rukama, *de la main à la main* - z ruky do ruky/z ručky do ručky, *compter sur les doigts (d'une main)* – spočítat na prstech jedné ruky, *en mettre la main au feu* - dát za něco ruku do ohně, *la main dans la main* - ruku v ruce, *demander la main (de qqn)* – žádat o něčí ruku, *obtenir la main (de qqn)* – získat něčí ruku, *avoir la main heureuse* – mít šťastnou ruku, *avoir la main malheureuse* – mít nešťastnou ruku, *avoir la main lourde* – mít pádnou ruku, *avoir deux mains gauches* – mít obě ruce levé, *avoir des fourmis dans la main* - mít mravence v ruce, *prêter la main, les mains (à qqch, à qqn)* – poskytnout pomocnou ruku, *ne pas avoir quatre bras* – nemít čtyři ruce, *rester les bras croisés* - zůstat se založenýma rukama, *être le bras droit de qqn* – být něčí pravá ruka, *recevoir qqn à bras ouverts* - přivítat někoho s otevřenou náručí, *à un doigt, à deux doigts* - na jeden prst, na dva prsty, *filer/glisser entre les doigts de qqn* - uniknout/proklouznout někomu mezi prsty, *avoir des fourmis dans les jambes* - mít mravence v nohou, *tirer/enlever/ôter à qqn une épine du pied* - vytrhnout někomu trn z paty, *vivre sur un grand pied*- žít na vysoké noze, *partir du pied droit* – vykročit pravou nohou, *se lever du pied gauche* - vstávat levou nohou/napřed, *ne plus sentir ses jambes* – necítit nohy, *ne pas fermer l'œil de la nuit* - nezamhouřit (nezavřít) oka celou noc, *d'un œil critique* – okem kritika (kritickým okem) *se casser le cou* – zlomit si vaz, *tomber sur le cul* – padnout na zadek, *se bouger le cul* – pohnout zadkem, *se casser le cul* - natlouct si zadek, *serrer les fesses* – mít stažené pŕlky, *botter le cul à qqn* – nakopat někomu zadek, *lécher le cul à qqn* - lézt někomu do zadku, *sauver sa peau* – zachránit si kŕži, *à pied sec* – suchou nohou, *Être comme les (deux) doigts de la main.* – Být jako dva prsty jedné ruky.

Některé idiomy se ve francouzském a českém jazyce liší jen drobnými modifikacemi, jako je například použití jiného slovesa, absence slovesa, absence nebo naopak přidání záporu, použití množného čísla na místo jednotného nebo naopak, použití hovorového, hanlivého slova apod. Jako je tomu například u níže uvedených případů:

- použitím **hovorového/hanlivého slova** - *tête à claques* - ksicht na facky (namísto hlava na facky), *tomber sur le cul* – padnout na prdel (vedle řidšího padnout na zadek), *botter le cul à qqn* – nakopat někomu prdel (namísto nakopat někomu zadek), *lécher le cul à qqn* - lézt někomu do prdele (namísto lézt někomu do zadku);

- použitím **jiného slovesa** - *se gratter la tête* – doslova „drbat si hlavu“ v češtině však užíváme spíše výrazu „lámát si hlavu“, *partir les pieds devant* – doslova „odejít nohama napřed“ v češtině máme výraz „vynést nohama napřed“, *ne savoir où donner de la tête* – doslova „nevědět kam dát hlavu“, v češtině však častěji najdeme výraz „nevědět kam složit hlavu“, *se dévisser la tête/le cou* – doslova „vyšroubovat si hlavu/krk“ v českém jazyce máme výraz „vykroutit si krk/hlavu“, *ne pas toucher à un cheveu (d'une personne)* – doslova „nedotknout se ani jednoho vlasu“ v češtině odpovídající idiom „nezkřivit ani vlásek“, *être/avoir le cul entre deux chaises* – doslova „být jedním zadkem na dvou židlích/mít jeden zadek na dvou židlích“ častěji však najdeme „sedět jedním zadkem na dvou židlích“, *sortir de la tête* – doslova „odejít z hlavy“ v českém jazyce spíše „vypadnout z hlavy“ „vypařit se z hlavy“ nebo „vypustit z hlavy“ (ve smyslu zapomenout na něco), *avoir déjà un pied dans la tombe* – v doslovném překladu „mít již jednu nohu v hrobě“ v češtině častěji „být jednou nohou v hrobě“, *casser la tête* – doslova „rozbít hlavu“ v češtině „třeštit (z něčeho) hlava“, *casser les oreilles* – doslova „rozbít uši“ v českém jazyce máme „trhat uši“, *montrer les dents à qqn* – v doslovném překladu „ ukazovat někomu zuby“ namísto častějšího „cenit na někoho zuby“, *se prendre aux cheveux* – doslova „vzít se za vlasy“ v češtině „vjet si do vlasů“ nebo „vletět si do vlasů“, *être bien (ou mal) dans sa peau* - doslova „ být dobře (nebo špatně) ve své kůži“, v češtině použijeme buďto idiomu „cítit se/necítit se ve své kůži“ nebo „být/nebýt ve své kůži“;

- **absencí nebo naopak přidáním záporu** – *n'avoir plus que ses yeux pour pleurer* – v češtině bez záporu „mít (zbýt) oči jen pro pláč“, *n'avoir que la peau sur les os* – v češtině forma bez záporu „být jen kost a kůže“, *vendre cher sa peau* – doslova

„prodávat svou kůži draho“, v češtině však spíše forma se slovesem v záporu a adverbiem *lacino* „neprodat svou kůži lacino“;

- **rozdílnou gramatickou kategorií čísla** - *de la tête aux pieds* – doslova „od hlavy k patám“ v českém jazyce však nalezneme slovo *pata* spíše v singuláru „od hlavy k patě“ stejně je tomu u idiomu – *des pieds à la tête* „od pat k hlavě“, *faire de l'œil à qqn* – doslova „dělat na někoho oko“ v češtině častěji v plurálu „dělat na někoho oči“, oko v singuláru pak obsahuje idiomatické spojení s podobným významem „házet na někoho oko/očko“, *ouvrir l'œil* – v doslovném překladu „otevřít oko“ v češtině se objevuje častěji tvar v čísle množném „otevřít oči“, stejně tak u spojení *tourner de l'œil* – doslova „obrátit oko“ najdeme v češtině ve tvaru čísla množného „zavřít oči“ ve smyslu zemřít, *être tout oreilles* – doslova „být jedny uši“, v češtině tvar čísla jednotného „být jedno ucho“, *tendre l'oreille* – „doslova napnout ucho“ frekventovanější je však výraz v plurálu „napnout uši“, s tvarem jednotného čísla máme v češtině idiom s podobným významem a to „být jedno ucho“, *dresser l'oreille* – doslova „napřímít/zvdenout ucho“, v češtině však spíše v plurálu „napnout uši“, *prendre qqch en main* – doslova „vzít něco do ruky“ častěji se objevuje s tvarem čísla množného „vzít něco do svých rukou“, *à main nue* – doslova „holou rukou“ v českém jazyce výhradně v čísle dvojném tzv. duálu⁴ „holýma rukama“, *baisser les bras* – v doslovném překladu „mávnout rukama“ v češtině tvar singuláru „mávnout rukou“, *s'en aller l'oreille basse* – doslova „odejít se sklopeným uchem“ v češtině však výhradně v čísle dvojném „odejít se sklopenýma ušima“, *avoir le bras long* – doslova „mít dlouhou ruku“ častěji ve tvaru čísla množného „mít dlouhé ruce! (ve smyslu mít vliv, známosti), *être sur pied* – doslova „být na noze“ v češtině máme výraz v plurálu „být na nohou“, stejně tak idiomatické spojení - *remettre qqn sur pied* – doslova „postavit někoho na nohu“ se v českém jazyce objevuje v plurálu „postavit někoho na nohy“;

- **absencí slovesného tvaru** - *en donner sa tête à couper* – doslovný překlad tohoto idiomatického spojení by byl „dát na to hlavu k useknutí“ v českém jazyce však máme idiom se stejným významem a to „dát na to hlavu“ nebo „dát na to krk“, pro francouzský idiom - *entrer par une oreille et sortir par l'autre* – v doslovném překladu „vstoupit jedním uchem a odejít tím druhým“ má čeština idiomatické spojení „jedním uchem tam, druhým ven“.

⁴ Dvojně číslo duál je mluvnická kategorie čísla vyjadřující dvojnost, párovost.

Do této skupiny lze dále zařadit idiomatická spojení jako - *sans queue ni tête* - bez hlavy a paty, které je téměř doslovným překladem, pouze s malou změnou (ani X a), podobně - *sauter au cou de qqn* – vrhnout se někomu kolem krku namísto doslovného překladu „skočit někomu na krk“, *ne dormir que d'un œil* - spát jen na půl oka, pouze s malou změnou (na jedno oko X na půl oka), *avoir entre les oreilles* – mít za ušima (mezi X za), *se creuser la cervelle* – lámat si hlavu (hlava X mozek), *mener qqn par le bout du nez* – vodit někoho za nos (namísto vodit někoho za konec/špičku nosu), podobně je tomu i u idiomu - *avoir un mot sur le bout de la langue* - mít to na jazyku (namísto mít slovo na špičce jazyka), *ne pas remuer le petit doigt* – nehnout ani prstem, pouze s malým rozdílem (malíčkem X prstem), *marcher pied á pied* - jít co noha nohu mine (namísto jít noha za nohou), idiomatické spojení *avoir du cul* – mít sakra štěstí, lze do češtiny přeložit i hanlivým „mít z prdele štěstí“ které je skoro ekvivalentem francouzského výrazu, *s'enlever les morceaux de la bouche* - odtrhnout si od úst, jen s malou změnou a to vypuštění výrazu (kousky), *avoir qqn dans la peau* – mít někoho pod kůží jen s malým rozdílem (pod X v), *avoir le feu au cul* – „mít hořící koudel u zadku“ (namísto mít oheň u zadku) a idiomatické spojení *avoir un bras de fer* – mít pevnou ruku, pouze s malou změnou (železnou X pevnou), *se laver les mains de qqch* – umýt si nad něčím ruce, pouze s malou změnou (nad X od něčeho), *avoir la langue (bien) affilée* – v češtině používáme výraz mít jazyk ostrý jako břitva, který je velmi blízký francouzskému mít dobře nabroušený jazyk, *mettre la main à la pâte* - přiložit ruku k dílu (dílo X těsto), *avoir les jambes comme des allumettes* – mít nohy jako párátka/jako tyčky (X zápalky), *sauter à pieds joints (sur une occasion)* – skočit do něčeho rovnýma nohama (rovnýma X spojenýma), *les oreilles en feuilles de chou* – mít uši jako plachty (plachty X zelné listy), *ouvrir la bouche comme un four* – otevřít pusu jako vrata (vrata X troubu).

Idiomatické spojení *se réfugier dans les bras de qqn* – vrhnout se někomu do náruče se liší jen nepatrným rozdílem (náruč X ruce).

*Balthasar courut se réfugier dans les bras de Cammerschulze qui l' étreignit.*⁵

⁵Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Baltazar **se vrhl** Kammerschulzemu **do náruče** a ten ho pevně sevřel.

Podobné je to i v případě adpropozičního výrazu *Mourir les armes à la main*. – zemřít se zbraní v ruce, kde se český idiomatický výraz, liší od toho francouzského pouze v gramatické kategorii čísla (zbraně X zbraň).

*Voltaire: « On ne réussit dans ce monde qu' à la pointe de l' épée et on meurt les armes à la main. »*⁶

Voltaire: " V tomto světě můžeme uspět pouze za pomoci násilí a člověk **umírá se zbraní v ruce.**"

Quand on n'a pas de tête, il faut avoir des jambes. Tento idiomatický propoziční výraz má český ekvivalent „Co není v hlavě, musí být v nohou“ tedy je velmi podobný francouzskému idiomu [Pokud člověk nemá hlavu, musí mít nohy].

Propoziční výraz *Où avais-je la tête?* [kde jsem měl hlavu] má velmi podobný český ekvivalent „Kam jsem dal hlavu“ ve smyslu, proč jen jsem to udělal, na co jsem myslel.

8.1.2. Idiomy, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent, ale frekventovaněji se používá jiného výrazu

Následující skupina idiomů sice má v češtině doslovný ekvivalent, častěji se však používá jiného výrazu, jako je tomu například u idiomatického spojení *la tête vide* – doslovným ekvivalentem je výraz – mít prázdnou hlavu, který se však používá méně často než spojení „mít v hlavě prázdkno“.

*Ben oui, j' ai des sueurs froides, la tête vide, l' estomac noué ...*⁷

Ano, oblévá mě studený pot, **v hlavě mám prázdkno**, žaludek sevřený ...
nebo „mít prázdknou mysl“.

⁶ Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

⁷ Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

*Je chassai toutes ces idées, puisque tout ce qu'elles répétaient sans cesse, je le savais bien maintenant; je me suis évertué à garder **la tête vide** et à y laisser entrer seulement les appels lointains (à peine audibles déjà) des cavaliers, musique qui m'emportait au-dehors de moi et ainsi me consolait.*⁸

Odháněl jsem tyto myšlenky, protože všechno, co mi stále dokola opakovaly, jsem v této chvíli již dobře věděl; snažil jsem se mít **mysl prázdnou** a nechat do ní vstupovat jen daleké (už sotva slyšitelné) vyvolávání jezdců, které mne unášelo kamsi mimo mne a mimo můj trapný příběh, poskytujíc mi tak úlevu.

Dalšími příklady jsou idiomatická spojení *laver la tête à qqn* – jehož doslovným ekvivalentem je „umýt někomu hlavu“, častěji se však užívá výrazu „vynadat někomu co se do něj vejde“ nebo výrazu „dát někomu kartáč“ a *n'avoir rien dans la tête* – v doslovném překladu „nemít nic v hlavě“, frekventovanější jsou však spojení „mít v hlavě piliny“ nebo „mít dutou hlavu“

Podobně je tomu i u výrazu *sang qui monte à la tête/au visage*, jehož doslovným ekvivalentem je „stoupající krev do hlavy“, frekventovaněji se však užívá výrazu „mít horkou krev“ nebo výrazu „mít horkou hlavu“

Dalším příkladem je francouzský idiom *voir qqch d'un bon œil/d'un mauvais œil*, českými ekvivalentními výrazy jsou vidět něco dobrým okem a vidět něco špatným okem, častěji se však užívá spojení „vidět něco růžově/v růžových barvách“ a spojení „vidět něco černě/v černých barvách“.

Francouzské idiomatické spojení *la bouche cosue*, má české ekvivalentní spojení pusa na zámeček, které se však užívá méně často, než „mlčet jako hrob“.

Mezi idiomy mající v českém jazyce doslovný ekvivalent můžeme zařadit i spojení *être bouche bée devant qqn*, jehož doslovným ekvivalentem je zůstat/stát před někým s otevřenou pusou, frekventovanější jsou však výrazy:

„s otevřenými ústy“

*Ron la regarda partir, **bouche bée.***⁹

Ron za ní zíral s otevřenými ústy.

„s pusou dokořán“

*Les femmes poussèrent un cri et demeurèrent **bouche bée.***

⁹ Nádvoříková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Obě vykvikly, **pusu dokořán**.

nebo „s pokleslou bradou“.

*Ron resta **bouche bée**, ce qui donna au visage de Crabbe un air encore plus abruti que d'habitude.*

Ronovi při těch slovech **poklesla brada**. Crabbeův obličej teď vypadal ještě tupohlavěji než jindy.

Dále například výrazy *avoir la langue déliée* – s doslovným ekvivalentem mít rozvázaný jazyk, který se však užívá méně často nežli spojení „mít hbitý jazyk“, „mít dobře proříznutý jazyk“, „mít nabroušený/ostrý jazyk“ nebo spojení „mít ještěřčí jazyk“; *avoir la langue pâteuse* – šlapat si na jazyk, které užíváme častěji než doslovného ekvivalentu „mít těžký jazyk“. Další spojení, která patří do této kategorie jsou *tenir la langue*, doslovný ekvivalent je držet jazyk nebo držet jazyk za zuby, velmi často však používáme i výrazu „mlčet jako hrob“, idiomatické spojení *gagner les doigts dans le nez* – „vyhrát s prsty v nose“ překládáme častěji jako „vyhrát levou zadní“.

Dále pak spojení *en avoir plein les jambes* - českým ekvivalentem je spojení – mít toho plné nohy, frekventovanější je však spojení „mít toho plné kecky“; *pied au plancher* – noha na podlaze, je v češtině možné, však méně frekventované vyjádření než „šlápnout na to“

***Pied au plancher**, Fred! hurla Ron dès que Harry fut dans la voiture et qu' il eut claqué la portière.¹⁰*

Jakmile byl Harry v autě a přibouchl dvířka, Ron zaječel "**Šlápni na to, Frede!**"

nebo „na plný plyn“.

*Nous ne pouvons nous permettre une répétition des scénarios de ces dernières années, lorsque les États membres poursuivaient " **pied au plancher** " des politiques économiques, négligeant les critères de Maastricht et enfreignant d' autres lois fondamentales de l' économie.*

¹⁰ Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Nemůžeme si dovolit opakování scénářů z minulých let, kdy členská státy "až nadoraz **šlapaly na plyn**" hospodářských politik, přičemž nebraly v potaz maastrichtská kritéria a porušovaly další základní ekonomické zákony.

Do této skupiny idiomů můžeme zařadit také spojení *mener qqn par le bout du nez* – jehož českým ekvivalentem je vodit někoho za nos, dá se však také použít podobně frekventovaného spojení „opít někoho rohlíkem“ podobně je tomu i u spojení *se casser les dents sur qqch* – vylámat si na něčem zuby, často se však objevuje i ekvivalentní spojení „rozbít si na něčem ústa“.

8.1.3. Idiomy, kterým v českém jazyce odpovídá idiom obsahující název jiné části těla, než je tomu v idiomu francouzském

Pro francouzské idiomy zařazené do této skupiny má čeština ekvivalentní výrazy, které obsahují název jiné části lidského těla, než je tomu u idiomu francouzského.

Patří sem například idiomatická spojení: *sauver sa tête* [zachránit si hlavu] – zachránit si krk, zachránit si kůži, zachránit si zadek, *avoir la grosse tête* [mít velkou/tlustou hlavu] – mít nos nahoru, *crier á tue-tête* [křičet na plnou hlavu] – křičet z plna hrdla, křičet z plných plic, *tête-à-tête* [z hlavy do hlavy] – z očí do očí, mezi čtyřma očima, tváří v tvář, *mettre la tête sur le billot* [dát na to hlavu na špalek] – dát na to krk, *avoir les yeux plus grands que le ventre* [mít větší oči než břicho] – mít velké oči (ve smyslu nandat si velké množství jídla, které nejsme schopni sníst), *à vue de nez* [od nosu] – od oka, *baissier le nez* [sklopit nos] – sklopit hlavu, sklopit oči, *le nez en l'air/au vent* [nos do vzduchu, ve větru] – se vztyčenou hlavou, *ne pas lever le nez* [nezvednout nos] – nezvednout oči, nehnout prstem, nehnout ani brvou, *rire au nez de qqn* [smát se někomu do nosu] – smát se někomu do očí, smát se někomu do obličeje, *mettre la puce à l'oreille* [nasadit blechu do ucha] – nasadit brouka do hlavy, *la fine bouche* [mlsná ústa] – mlsný jazyk, *avoir la bouche pâteuse* [mít těžkou pusou/hubu] – šlapat si na jazyk, *mettre à qqn la corde au cou* [dávat někomu oprátku na krk] – strakat někomu hlavu do oprátky, *couper le cou* [useknout krk] – useknout hlavu, *prendre ses jambes à son cou* [vzít nohy na krk] – vzít nohy na ramena, *se mettre la corde au cou* [dát si oprátku na krk] – strčit hlavu do chomoutu, *voir dans le ventre* [vidět někomu do břicha] – vidět někomu až do žaludku, *courir ventre à terre* [běžet s břichem na zemi] – běžet s jazykem na zemi, *en donner sa main à couper* [dát na to ruku k useknutí] – dát na to krk, *avoir*

qqch sur les bras [nést něco na ramenou] – nést něco na bedrech, *rester sur les bras* [zůstat na rukou] – zůstat na krku, *être dans les jambes de qqn* [být někomu v nohách] – být někomu v patách, *en avoir ras le cul* [mít toho plný zadek] – mít toho plné zuby, mít toho až po krk, *en avoir plein le cul* [mít toho plný zadek] – mít toho plné zuby, mít toho po krk, *y laisser sa peau* [nechat tam kůži] – nechat tam krk, *la moutarde monte au nez* [hořčice stoupá do nosu] – mít něčeho plné zuby, mít něčeho po krk.

Pro propoziční výraz *Si on lui pressait le nez il en sortirait du lait*. [pokud bychom mu zmáčkli nos, teklo by mu z něj mléko] existuje v češtině ekvivalentní výraz - ještě mu teče mléko po bradě.

Idiomatické spojení *laisser la bride sur le cou* – [nechat otěže na krku] nechat (někomu) volnou ruku.

*Maintenant, écoutez -moi bien, Dumbledore, dit -il en agitant un index accusateur. Je vous ai laissé la bride sur le cou. Toujours J' avais beaucoup de respect pour vous. Parfois, je n' étais pas d'accord" avec certaines de vos décisions, mais je ne disais rien.*¹¹

Aby bylo jasné, Brumbále, " řekl a pohrozil mu prstem. "Vždycky jsem vám **nechával volnou ruku** a vážil jsem si vás. S vašimi rozhodnutími jsem snad vždycky nesouhlasil, ale nemluvil jsem vám do nich.

Dále sem můžeme zařadit také propoziční výraz *Avoir la langue dans sa poche*. [mít jazyk v kapse] - držet jazyk za zuby.

*Carl Bildt, le chef de la diplomatie suédoise qui sème la polémique, n' a pas non plus la langue dans sa poche et les controverses ne lui font pas peur.*¹²

Konfliktní švédský ministr zahraničí Carl Bildt rovněž nepatří k těm, kdo **drží jazyk za zuby**, a nebojí se ani kontroverze.

¹¹Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

¹²Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

8.1.4. Idiomy polysémnní, význam se mění dle kontextu, v jakém jsou použity a tím i způsob překladu

Překlady polysémnních idiomů se liší dle smyslu, ve kterém jsou idiomy použity, někdy se spojení do češtiny překládá i s názvem části lidského těla, který obsahuje ve francouzštině, někdy s názvem jiným a někdy název části lidského těla vůbec neobsahuje.

Například idiom *mettre le nez dehors*, může být použit ve významu „vystrčit nos“, *Il n'est qu'à mettre le nez dehors, ces jours -ci à Bruxelles, pour regarder passer la noria de caravanes néerlandaises, sans doute remplies d'électeurs du Parti de la Liberté, descendre vers la France, l'Espagne ou l'Italie.*¹³

Stačí, aby člověk **vystrčil** v Bruselu **nos ven**, a hned vidí fronty nizozemských karavanů, zřejmě plných voličů Strany pro svobodu, směřujících na jih do Francie, Španělska nebo Itálie.

„vyjít/vylézt ven“,

Aussitôt que je mis le nez dehors, je sus que, pour ce qui touchait la révolution, c'était du sérieux.

Sotva jsem **vylez z baráku**, už jsem věděl, že je to s revolucí vážné.

nebo „vytáhnout paty z domu“.

Est -ce parce que je n' ai pas mis le nez dehors si longtemps que je m' enthousiasme pour tout ce qui a un rapport avec la nature ?

Jsem snad tak posedlá vším, co se týká přírody, protože už jsem tak dlouho **nevytáhla paty z domu?**

Spojení *avoir du sang sur les mains*, může značit „mít krev na rukou“, „být vrah“ „být vinen“.

Dalším příkladem polysémnního idiomatického spojení je spojení *se salir les mains*, které může být požito ve smyslu „(u)špinit si ruce“

*Des personnes ont été remises à des régimes pratiquant la torture, car d' autres ne veulent manifestement pas se salir les mains.*¹⁴

Lidé se vydávají nelegálním režimům, protože ostatní si nechtějí **špinit ruce**.

¹³Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

¹⁴Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

nebo ve smyslu nebát se pustit do práce.

*Ils veulent au contraire une Europe suffisamment audacieuse pour se retrousser les manches et se **salir les mains** afin de les aider à surmonter leurs difficultés.*

Namísto toho chtějí lidé Evropu, která je dostatečně smělá a **vyhrne si rukávy a zašpiní ruce**, aby jim pomohla překonat obtíže.

Podobně je tomu i u výrazu *avoir les mains libres*, který může značit „mít volné ruce“, „být svobodný“ nebo „mít možnost volby“.

Spojení *avoir la tête dure* se objevuje buďto ve významu „mít tvrdou hlavu/palici“, „hlava dubová“, může se však také objevit ve významu „být natvrdlý“.

*Finalemment, ayant compris l'impossibilité de trouver quelqu'un sur place dans ce pays où commencent les marais et où les gens ont **la tête dure** il eut l'idée de confier cette mission au berger communal qu'on appelait « Jojo, saute en l'air ».¹⁵*

Nejvíce mu dala starostí instrukce, jak získati z místního obyvatelstva placené donášeče a informátory, nakonec, poněvadž uznal za nemožné, aby to mohl být někdo z místa, kde začínají Blata a kde je ten lid taková **tvrdá palice**, připadl na myšlenku vzít na tu službu obecního pasáka, kterému říkali " Pepku, vyskoč!"

*Parce que tu es une marionnette et, ce qui est terrible, que tu as donc **la tête dure** comme du bois.*

"Protože jsi loutka a co je horší, máš **dubovou hlavu**."

Idiom *tirer la langue* nalezneme ve významu „vyplazovat jazyk“,

*J' étais tellement furieuse que je leur ai **tiré la langue** en pleine rue juste au moment où une petite dame passait qui m' a jeté un regard horrifié.¹⁶*

Rozvzteklila jsem se tak, že jsem na ně na ulici **vyplázla jazyk**, právě když šla náhodou kolem nějaká panička a celá vyděšená se na mne podívala.

¹⁵Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

¹⁶Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

ale také ve významu být velmi unavený, mít velkou žízeň,

Elle évitait les types aux gros croquenots, sac au dos, qui marchaient en silence, tirant la langue.

Vyhýbala se chlapům s ruksaky na zádech a v těžkých botách, kteří se mlčky táhli s **vyplazenými jazyky**.

nebo ve významu „mít velkou potřebu něčeho“ nebo „toužit po něčem“.

Spojení *de seconde main* značí „z druhé ruky“ ve smyslu použitého zboží nebo „z druhé ruky“ přes prostředníka.

*Toutefois, au cas par cas, la Commission peut accorder l' éligibilité pour les équipements de seconde main, sous réserve des clauses de sauvegarde spécifiques, notamment en ce qui concerne la provenance et les spécifications techniques.*¹⁷

Komise však může v jednotlivých případech přiznat způsobilost **použitému** zařízení, které podléhá zvláštním zárukám, zejména ohledně původu a technických specifikací.

8.1.5. Idiomy, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název části lidského těla

Tato skupina idiomů obsahuje výrazy, pro které čeština sice má odpovídající idiomatické spojení, to však neobsahuje žádný název části lidského těla.

Patří sem následující idiomatická spojení:

avoir qqn dans le nez - nesnášet někoho, mít na někoho pifku, *avoir un bœuf sur la langue* - držet jazyk za zuby, *se faire des cheveux (blancs)* – dělat si starosti, *pousser qqn au cul* – dotlačit někoho k něčemu/dokopat někoho k něčemu, *se prendre la tête avec qqn* – chytit se s někým, *chercher des poux dans la tête à qqn* – hledat na někom brouky, *lavage de tête* – dostat kartáč, *s'en aller la tête basse* – odejít s ocasem mezi nohama/odejít jako spráskaný pes, *avoir bon pied, bon oeil* – být štramák, *piquer du nez* – tlouct špačky, *la moutarde monte au nez* – mít toho dost, *tomber dans l'oreille d'un sourd* – padnout do prázdna, *être né avec une cuillère d'argent dans la bouche* – umět se dobře narodit, *avoir l'eau à la bouche* – sbíhat sliny, *une main de fer dans un gant de velours* – vlk v rouše beránčím, *haut*

¹⁷Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

la main – levou zadní, *se prendre par la main* – dokopat se k něčemu, *prendre qqn la main dans le sac* – přistihnout někoho při činu, *avoir la main prompte* – být od rány, *avoir la main leste* – být od rány, *se fourrer le doigt dans l'œil* – být úplně vedle, *mener qqn au doigt et á l'oeil* - utáhnout někoho na vařené nudli, *obéir qqn au doigt et á l'oeil* – poslouchat někoho na slovo, *y mettre les quatre doigts et le pouce* – (jít do něčeho) všema deseti, *couper/faucher l'herbe sous le pied à qqn* - vypálit někomu rybník, *ne pas savoir sur quel pied danser* – nevědět kudy kam, *faire le pied de grue* – div nevystát důlek, *manquer un pied* – šlápnout vedle, *avoir la peau dure* – mít hroší kůži, *avoir la peau de qqn* – dostat se někomu na kobytku, *avoir la peau sur les os* – být vyschlý jako treska, *Quelle tête il a!* – Ten vypadá!

Idiom *lever le pied* [zvednout nohu] značí zpomalení, dle kontextu je tedy možné užít výrazů „hodit zpátečku“ nebo také „ubrat plyn“.

*La Vigue receveur ... il tabasse pas! ... c' est Caron! ... avant La Vigue y en a eu d' autres! Bien d' autres! ... ils ont levé le pied tous! des voyous! oui! tous je lui fais raconter ... tous!*¹⁸

La Vigue je výběřčí ... ale nemlátí! ... to Cháron ... před La Viguem tu byli jiní! Spousty jich tu byli! ... všichni **hodili zpátečku!** uličníci! jo! všichni! nechám si to vyprávět ... všichni!

Idiomatické spojení *perdre pied* [ztratit nohu] se objevuje ve významu nevědět co dál, pro jeho překlad je tedy možné užít výrazy jako „být v koncích“, „nevědět kudy kam“,

*Ivan se sentit perdre pied.*¹⁹

Ivan cítil, že **je v koncích.**

nebo „ztratit pevnou půdu pod nohama“.

¹⁸Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

¹⁹Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

*La fréquentation d' un bizarre personnage nouvellement survenu dans notre groupe - séminariste défroqué qui était un mythomane doublé d' un aventurier - acheva de me faire **perdre pied**.*

Často jsem se vídal s jedním podivínem, který byl v naší skupině nový - zběhlý seminarista, mytoman a k tomu dobrodruh -, a tím jsem definitivně **ztratil pevnou půdu pod nohama**.

Spojení *Avoir la haute main* [mít vztyčenou ruku] znamená v češtině mít autoritu, pro překlad můžeme použít například výrazy „mít hlavní slovo“ nebo „mít navrch“. *À croire que nul n' avait **la haute main** sur le réservoir arrière du barrage.*²⁰

Člověk by si myslel, že hlavní slovo ve věci zadní nádrže přehrady nemá nikdo.

*Ce phénomène est dû au fait que la perception des intérêts nationaux a encore **la haute main** sur les intérêts plus vastes d' un marché européen intégré.*

Je tomu tak proto, že to, co je vnímáno jako národní zájmy, **má stále navrch** nad širšími zájmy integrovaného evropského trhu.

Spojení *tirer les vers du nez à qqn* [tahat někomu verše z nosu] označuje činnost, při níž se snažíme z někoho dostat nějaké informace, dozvědět se od něj něco nového, v češtině můžeme například užít výrazu „tahat z někoho rozumy/informace“

*Les gars préparent quelque chose, mais Přema ne me dit rien. Et moi, je ne veux pas lui tirer **les vers du nez** s' il ne me dit rien de lui-même.*²¹

Voni něco kuci maj, ale Přema se k ničemu nemá, aby mi něco řekl, tak já **to** z něj nechci **tahat**, dyž mi to sám nechce říct, že.

Idiomatické spojení *connaître, savoir qqch sur le bout du doigt/sur le bout des doigts* [znát něco až do konečku prstu/až do konečků prstů], lze do češtiny překládat výrazy jako „znát do detailu“ nebo

*Une méthode " complètement nouvelle ", qui permet aux enquêteurs de " suivre les dossiers ", et à la justice, de " connaître les affaires **sur le bout des doigts** "*²²

²⁰Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

²¹Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Je to, zcela nová“ metoda, která vyšetřovatelům umožňuje „ sledovat jednotlivé případy “, a soudu „ seznámit se s případem **do detailu.** “

„znát do nejmenších podrobností“.

Ceux d' entre nous qui ont travaillé sur REACH et ceux qui connaissent REACH sur le bout des doigts - et je sais que c' est votre cas.

Ti z nás, kteří pracovali na nařízení REACH a kteří tuto směrnici znají **do nejmenších podrobností** - a já vím, že vy k nim patříte.

Dále do této skupiny patří diomy:

Se payer la tête de qqn [platit si něčí hlavu] je označení pro klamavé žerty, tedy „dělat si z někoho blázny/legraci“ nebo“ dělat si z někoho šoufky“

*Ce type est d' une santé de fer, il fait le malin et, avec ça, il gueule encore et se paie la tête de ses supérieurs par-dessus le marché.*²³

Chlap je zdravější jako ryba, simuluje a ještě kušní a **dělá si legraci** ze svých představených.

Se tirer une balle dans le pied. [střelit si kulku do nohy]- lze v českém jazyce vyjádřit jako podřezávat si pod sebou větev, střílet do vlastních řad.

*L' Union doit donc éviter de se tirer une balle dans le pied, à l' heure où elle est confrontée à de nombreux défis, c'est-à-dire une population qui va commencer à décliner dès 2020, des pressions économiques, une hausse du prix de l' énergie, le changement climatique, les déséquilibres sociaux.*²⁴

Unie se proto musí vyhnout **střílení do vlastních řad**, v době, kdy čelíme mnoha výzvám: od roku 2020 bude klesat počet obyvatel, je tu hospodářský tlak, zvyšují se ceny energií, dochází ke změně klimatu a sociální nerovnováze.

Der Standard estime que Budapest se tire une balle dans le pied, car en s' immisçant dans les contrats de droit privé, elle risque de faire fuir les investisseurs.

²²Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

²³Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

²⁴Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Der Standard se domnívá, že Budapešť **si pod sebou podřezává větev**, protože vměšováním se do smluv soukromého práva riskuje, že způsobí masivní odchod zahraničních investorů.

À plein nez – na sto honů, na hony daleko.

*Le caporal Chardolot l' a trouvé saumâtre, et même que ça puait à **plein nez** l' ouverture d' un parapluie. Le sergent-chef pensait probablement la même chose, mais il a répondu que les ordres étaient les ordres, que La Trouille devait avoir ses raisons et que les choses sont ainsi.*²⁵

Desátníku Chardolotovi to dvakrát nevonělo, ba dokonce poznamenal, že to smrdí **na sto honů**. Starší četař si nejspíš myslel totéž, ale odpověděl mu, že rozkazy jsou rozkazy, Poseroutka má jistě své důvody a že tak to zkrátka chodí.

Mentir comme un arracheur de dents. – lhát jako když tiskne

*J' étais bien étonnée de la recevoir, parce que depuis qu' il avait quitté la prison, je n' étais plus sa poste, et bien étonnée aussi de ses douces paroles, mais il **mentait comme un arracheur de dents** et je pense que les douces paroles n' étaient là que pour ce code secret, avec ma filleule, que je vous ai dit.*²⁶

Překvapilo mě to, protože od doby, kdy ho pustili z vězení, ke mně dopisy neposílal, a také mě udivilo, jak něžně ji oslovuje, ale on vždycky **lhal, jako když tiskne**, a myslím, že ty něžnosti byly jen součástí jejich tajného kódu, o kterém jsem Vám už psala.

Prendre son courage à deux mains. – sebrat veškerou odvalu, dodat si odvahu.

*Il faut cependant parfois **prendre son courage à deux mains** et anticiper les véritables défis. La Banque mondiale fait preuve d' ouverture par rapport à l' ensemble du processus.*²⁷

²⁵Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

²⁶Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

²⁷Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Někdy je však potřeba **sebrat veškerou odvalu** a očekávat skutečné výzvy. Díky Světové bance je celý proces velmi otevřený.

Francouzské idiomatické spojení *donner sa langue au chat* [přenechat/dát svůj jazyk kočce] vyjadřuje rezignaci, ustoupení, tento idiom bychom mohli vyjádřit spojením „nechat se poddat“.

À les entendre jérémiauer je peux pas m' empêcher de me dire « damné foutu corniaud idiot où tu t' es mis? tel pétrin? ... quelle lubie? » ma langue au chat! ... à la Thomine chatte, là, qui brrrt! brrrt! sur mon papier ... que ça lui est si fort égal toutes mes salades! brrt! brrt! le monde entier indifférent! animaux! hommes! l' idéal gras! ...²⁸

Jak je tak slyším naříkat, nemůžu si pomoci, abych v duchu nenadával "ty pitomej podělanej hloupej vořechu,kams to vlez? do takovýho srabu? ... co tě to zas napadlo? " **dám se poddat!** ... za kočičí pracku, co mi škrt! škrt! drápe po papíře ... tohle moje pinožení je jí totiž egál! škrt! škrt! celej svět je jí šumafuk! zvířata! lidi! masňáckej ideál!...

Adpropoziční výraz *Voir la paille dans l'oeil du voisin et ne voir pas la poutre dans le sien*. - Hledat chyby na ostatních, ale nevidět své vlastní.

En Europe, chaque personne devrait être en sécurité. Ainsi, nous serions plus forts et mieux en mesure d' aider les autres.Merci, Mme Juknevičienė. Il s' agit ici de voir la paille dans l' oeil du voisin et ne pas voir la poutre dans le sien.²⁹

Všichni v Evropě by se měli cítit bezpečně. Pak bychom byli silnější a lépe bychom mohli pomáhat jiným. Děkuji vám, paní Juknevičienėová. Jde zjevně o jeden z případů, **kdy hledáme chyby u ostatních a nejsme schopni vidět chyby vlastní.**

²⁸ Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

²⁹Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

8.1.6. Idiomy, které nemají v češtině žádný ekvivalentní idiomatický výraz

Následující francouzské idiomy nemají v českém jazyce svůj ekvivalent, je tedy nutné je přeložit jiným způsobem než idiomatickým vyjádřením.

Spojení *bouche en cul-de-poule* [ústa jako slepičí zadek] popisuje tvar sebřených úst, našpulené rty, našpulená ústa.

*Elle adorait quand le combat singeait la passion des amants, leurs colères - petits baisers la **bouche en cul-de-poule** tout en s'envoyant de grandes claques à travers la figure, et les cris de bête qui ne peut pas se retenir quand vient la saison du rut, et l'empoignade à bras-le-corps, viens que je t'en mette une, et les soubresauts du vaincu, jambes écartées au milieu du ring, mimant une douleur atroce ou les spasmes de l'agonie.*³⁰

Zbožňovala, když boj napodoboval vášeň milenců, jejich rozmíšky - posílali si pusinky **našpulenými ústy** a přitom se nemilosrdně pohlavkovali, a pak ten příšerný zvířecí řev, když nadešel čas páření, a zápasnické rvačky, pojd' sem, ať ti dám jednu, a jak sebou přemožený škubal, válel se uprostřed ringu, nohy od sebe, předváděl děsivou bolest anebo předsmrtné křeče.

Dále sem můžeme zařadit výrazy:

Avoir la dent dure [mít tvrdý zub]- ostře kritizovat, být ostrý.

*Usant de formules chocs, l'avocat parisien a eu la **dent dure** à propos de la manière dont l'instruction a été menée, « tambour battant ».*³¹

Užívaje úderných výrazů, pařížský právník **ostře kritizoval** způsob, jakým bylo vedeno vyšetřování, „za víření bubnů“.

Avoir mal aux cheveux [bolest vlasů] – mít kocovinu.

*Je suis réellement, complètement bourrée! La liqueur de pomme c'est TROP bon. Ca se boit comme du jus de fruits. Je vais **avoir mal aux cheveux** demain, moi!*³²

Jsem opravdu kompletně namol! Jablečný likér je velmi dobrý. Pije se jako ovocný džus. Zítra budu **mít kocovinu!**

³⁰Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

³¹ <http://www.infos-dieppoises.fr/Archives2002/PrisonCuvilliez.htm>

³² <http://tippienet.free.fr/wordpress/index.php?m=20050311>

Avoir la peur au ventre [mít strach v břiše] s významem mít velký strach by se dalo přeložit jako „pociťovat strach až v břiše nebo „mít sevřené břicho“ „mít sevřený žaludek“, „mít sevřené útroby“ apod..

Toto idiomatické spojení odkazuje na nepříjemný pocit v břiše, bolení žaludku apod., které pociťujeme ve chvíli, když se něčeho obáváme. Idiom symbolizuje opravdu hluboké obavy, jelikož jsou pociťovány nejen psychicky, ale i fyzicky.

*Comment détecter les émotions humaines? Avoir la peur au ventre, les cheveux qui se dressent sur la tête, des sueurs froides, la chair de poule... Ces expressions traduisent des réactions physiologiques incontrôlables qui accompagnent diverses émotions*³³

Jak rozpoznat lidské pocity? **Mít sevřený žaludek**, stojící vlasy na hlavě, studený pot, husí kůže... Tyto ustálené výrazy vyjadřují nekontrolovatelné fyziologické reakce, které doprovázejí různé pocity.

Avoir un poil dans la main [mít v ruce chlup] spojení s významem být líný, být lenoch. Toto spojení existuje již od 19. století, tehdy se užívalo ve tvaru „avoir du poil dans la main“ se stejným významem jako dnes, označovalo líného člověka. Jedinec, který nikdy nepoužíval své ruce, nepracoval, takže mu na nich narostly chlupy.

*Il a un poil dans la main. Ses caractéristiques génétiques l'empêchent de tirer le meilleur parti de tout le potentiel de ses membres supérieurs.*³⁴

Je to lenoch. Jeho genetické vlastnosti mu brání v tom aby využil tu nejlepší část potenciálu, který nabízejí jeho horní končetiny.

Passer la main à qqn [předat někomu ruku] – předat velení, předat řízení, předat štafetu.

*La plus urgente de ces questions est celle qui concerne la nécessité que les conducteurs de train puissent rester aux commandes pour franchir les frontières nationales au lieu d' avoir à passer la main à leurs collègues étrangers.*³⁵

³³ <http://happyneuron.seniorplanet.fr/asp/public/doc/saga/actualites.aspx?type=2>

³⁴ <http://www.bourboule.fr/auvergne/index.php/Societe/2006/11>

³⁵ Nádvořníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Nejnáléhavější z nich je požadavek, aby strojevodci při přechodu státní hranice mohli zůstat u řízení a nemuseli je **předávat** zahraničním kolegům.

Après 38 ans à la tête du Front National, Jean-Marie Le Pen passe la main à sa fille Marine.

Po osmatřiceti letech v čele francouzské Národní fronty **předává** Jean - Marie Le Pen **štafetu** dceři Marine.

Avoir des jambes de coq [mít kohoutí nožky] spojení s významem mít velmi hubené nohy, málo masitá lýtka, lze překládat jako tenké, slabé, štíhlé nohy nebo pomocí idiomu „mít nohy jako párátka“ apod.

*Ses **jambes de coq** ballottaient comme des flûtes dans leur étui.*³⁶

Jeho **slabé nožky** vysely jako flétny v pouzdrech.

Tricoter des jambes [mrskat nohama] – pádit, utíkat, prchat nebo za pomoci idiomu „vzít nohy na ramena“

*On ne dit pas " En avant! Marche! " à des gens qui tricotent des jambes ! On l'ordonne à des gens arrêtés.*³⁷

Lidem, kteří **utíkají** se neříká: „Kupředu! Běžte!“ To je příkaz, který se dává stojícím lidem.

Trouver chaussure à son pied [najít botu na svou nohu] – najít vhodné, vyhovující, padnoucí, najít to, co jsme potřebovali. Význam tohoto frazému byl v minulosti odlišný. Původně se jednalo o obrazný symbol dvou pohlaví, muže a ženy, kteří se k sobě perfektně hodí.³⁸

*Après 50 ans passés dans les jupons de sa mère, Christian Bodin a enfin trouvé chaussure à son pied, en la personne de Claudine, sa voisine, la cantinière de l'école du village.*³⁹

Po 50 letech strávených u své matky, Christian Bodin nakonec **našel to, co hledal** v osobě Claudine, své sousedky, kuchařky v místní vesnické škole.

³⁶ http://fr.wiktionary.org/wiki/avoir_des_jambes_de_coq

³⁷ <http://www.missionet.fr/fil2.htm>

³⁸ <http://www.linternaute.com/expression/langue-francaise/652/trouver-chaussure-a-son-pied/>

³⁹ http://www.scenoscope.fr/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=15&id_discipline=402&detail=5678

Péter plus haut que son cul [prdět výš než vlastní zadek] – s významem vytahovat se, dělat se důležitým, být domýšlivý, nadutý apod.

*On l' a traité cette fois ci de folie, " de personne qui pète plus haut que son cul " car, je le dis cette personne était parano, elle croyait ètre le centre de la terre, que tout tournait autour d' elle !!!*⁴⁰

Tentokrát jsme ho léčili z šílenství, „z příšerné **nadustosti**“, jelikož jak říkám, tento člověk byl paranoik, věřil, že je centrum světa a že se vše točí jen kolem něj!!!

Avoir la tête fêlée [mít nakřáplou/naprasklou hlavu] toto idiomatické spojení má význam být trochu blázen, cvok. Do českého jazyka jej můžeme také přeložit jako „být šílený“ nebo „být podivín“

*On dit, que le cerveau tinte à quelqu'un, pour dire, qu' Il a la tête fêlée, la tête mauvaise, que ses imaginations lui font du bruit.*⁴¹

Říká se, že někomu hučí v mozku, se záměrem vyjádřit, že je to **blázen**, že má pošahanou hlavu, že mu jeho představy hučí v hlavě.

Interrogativní propotiční výraz *Ça va pas la tête ?* [Nejde to s hlavou?] – Jsi cvok? Jsi normální? Familiérní, hovorové.

*Je la regarde toujours avec cette même incompréhension. Ça va pas la tête ? Je garde le silence. Un gardien se pointe... Qu' est -ce qui ce passe ici ?!*⁴²

Vždy se na ni dívám se stejným nepochopením. **Jsi normální?** Zůstávám potichu. Objeví se dozorce... Co se to tady děje?!

Renverser cul par-dessus tête [mít zadek nad hlavou] – obrátit vzhůru nohama, překroutit, převrátit.

*J' aime bien quand la science, dans son développement, renverse cul par-dessus tête les idées les mieux reçues. C' est le cas pour l' intelligence des bêtes et surtout des oiseaux.*⁴³

Mám rád, když věda v rámci svého vývoje, **obrací vzhůru nohama** myšlenky již přijaté. Jako je tomu v případě inteligence zvířat, zejména ptáků.

⁴⁰ <http://vivre.unblog.fr/2007/12/02/73/>

⁴¹ <http://www.mshs.univ-poitiers.fr/feraud/academie/timbr5.htm>

⁴² <http://the-jail.probb.fr/d-jade-many-mya-ocean-f40/retour-t111.htm>

⁴³ http://www.naturavox.fr/mot.php3?id_mot=10

Femme de tête [žena hlavy, ve smyslu schopná řídit] – charakterní žena, autoritativní, dominantní žena.

*Présentée comme une **femme de tête**, froide et inaccessible, l' étendue et la diversité des rôles qu' elle a interprétés nous montre plutôt une femme sensible et capable de rendre à la perfection et dans les moindres nuances les émotions et sentiments ressentis par les personnages qu' elle interprète.*⁴⁴

Prezentována jako autoritativní žena, chladná a nedostupná, avšak šíře a různorodost rolí, které představovala, nám ukazuje spíše ženu citlivou, schopnou dosáhnout dokonalosti a nejjemnějších nuancí v emocích a pocitech, které prožívají postavy, které interpretuje.

Tête de mule – [oslí hlava] paličák, paličatá hlava.

*Tu es vraiment une **tête de mule**. Je te préviens, si tu ne viens pas au baptême à cause de cette histoire de recette de macarons, je ne suis plus ton fils!*⁴⁵

Ty jsi opravdu hlava **paličatá**. Varuji tě, pokud nepřiješ ke křtu, kvůli téhle události s receptem na makarony, nejsem více tvůj syn!

Stejný význam má idiomatický výraz *une tête de pioche* [hlava motyky/krumpáče] – paličatá hlava.

*Colin je me souviens qu' il y a fort longtemps, quand les paysannes ont réclamées des tranches de pain. En ces temps notre reine était une **tête de pioche**. Elle fit une boulette en proposant sa solution miracle : manger de la brioche!*⁴⁶

Coline, vzpomínám si, že je to už velmi dávno, co se zemědělci dožadovali krajíců chleba. V této době byla naše královna **hlava paličatá**. Učinila velkou hloupost tím, že navrhla své zázračné řešení: jíst koláče!

La tête solide [pevná/silná hlava] – hlava pevně na svém místě, hlava na ramenou, ve významu být vyrovnaný, při smyslech.

*Roger Lauriot Jean Lechaintre, né en plein coeur du vignoble, au royaume des vins blancs, **la tête solide** et les pieds sur terre, devient le héros de l' histoire la plus surprenante qui se soit passée à Chevilly depuis bien longtemps.*⁴⁷

⁴⁴ <http://actriceshollywood.blogs.allocine.fr/?blog=actriceshollywood&tool=&page=40&f=1>

⁴⁵ <http://improptus.fr/dotclear/index.php?2007/06/06>

⁴⁶ <http://www.lpi.ac-poitiers.fr/~ecriture/spip.php?article273>

⁴⁷ <http://www.editions-armancon.fr/catalogue/vin.htm>

Roger Lauriot Jean Lechaintre, narozen uprostřed vinic, v království bílých vín, **hlavu pevně na ramenou** a s nohama na zemi, se stal hrdinou velice překvapivé události, která se udála velmi dávno v Chevilly.

Imperativně-vokativní propoziční výraz *Nos, ces chères têtes blondes!* [naše drahé blondřaté hlavy] – děti, malí drahouškové, malá zaltíčka.

*Votre confiance en l' être humain est confondante et on se demande comment l' humanité a bien pu se débrouiller sans vous jusqu' ici. Non, vraiment le meilleur service que vous puissiez rendre à nos **chères têtes blondes** c' est de les laisser en paix!*⁴⁸

Vaše důvěra v lidskou bytost je ohromující a člověk si říká, jak mohlo lidstvo doposud všechno zvládat bez vás. Ne, skutečně, to nejlepší, co můžete udělat pro naše **malé drahoušky**, je nechat je být!

Tenir à une chose comme à la prunelle de ses yeux. – [záležet na něčem jako na zornici/panence vlastních očí] - velice mu na něčem záleží, lpí na něčem, zakládá si na něčem.

*Par contre, il tient à ses cheveux longs comme à la prunelle de ses yeux. Est -ce parce que Kurt Cobain (le chanteur de Nirvana qu' il admire particulièrement) les avaient à la même longueur ? Une chose est sûre, Georg a le look des groupes qu' il écoute.*⁴⁹

Zato **velice si zakládá** na svých dlouhých vlasech. Je to proto, že Kurt Cobain (Zpěvák skupiny Nirvana, kterého velmi obdivuje) je měl stejně dlouhé? Jedno je jisté, George má vzhled skupin, které poslouchá.

Dormir sur ses deux oreilles [spát na obou uších] – spát klidně.

*M.Cohn-Bendit peut **dormir sur ses deux oreilles** car, en tant que contribuable, il ne sera pas sollicité pour garantir les droits des membres de ce Fonds déjà pensionnés, de leurs veuves, de leurs orphelins, ni ceux des membres qui cesseront leurs activités d' ici le 14 juillet.*⁵⁰

⁴⁸Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

⁵⁰Nádvorníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Pan Cohn - Bendit může **spát klidně**, protože po něm jako daňovém poplatníkovi nebude požadováno, aby garantoval nároky těch členů fondu, kteří jsou již v důchodu, ani nároky vdov po těchto členech, ani nároky závislých osob, ani nároky poslanců, kteří zde přestanou dne 14. července pracovat.

Avoir les dents longues [mít dlouhé zuby] – být velmi ambiciózní.

Ve 14. století znamenalo toto idiomatické spojení „mít hlad“. Poté se jeho význam změnil na „být ambiciózní“ „Zuby“ totiž symbolizují sílu a „hlad“ může být metaforou pro ambice. Význam je tedy třeba brát obrazně.⁵¹

*Il faut dire que Police, à cette époque, a les dents longues, en veut terriblement et possède une rage d'enfer à tout casser.*⁵²

Je třeba konstatovat, že policie je v dnešní době velmi ambiciózní, chce toho dosáhnout strašně moc a oplývá pekelnou zuřivostí vše zničit.

Avoir des dents de lapin – [králičí zuby] – mít dlouhé, výrazné přední zuby.

*Tu plaisantes, Weasley? dit Malefoy, qui était sorti derrière eux. Tu ne vas quand même pas me dire que quelqu'un a demandé à ça de l'accompagner au bal? Une Sang-de-Bourbe aux dents de lapin?*⁵³

" Ty si snad děláš legraci, Weasley? " ozval se za nimi hlas Draca Malfoye. " Přece mi neříkej, že takovou šeredku někdo pozval na ples? Tuhletu **dlouhozubou** mudlovskou šmejdku? "

Faire la danse du ventre – [předvádět břišní tanec] - svádět, dobývat, vábit.

*L' Europe va -t-elle adhérer à la Serbie? Presque indécent. Depuis plusieurs semaines, l' Europe fait la danse du ventre devant la Serbie, et ne se cache même plus de vouloir peser sur les élections présidentielles serbes.*⁵⁴

⁵¹ <http://www.linternaute.com/expression/langue-francaise/158/avoir-les-dents-longues/>

⁵² <http://fp.nightfall.fr/imprim.php?idchoix=797>

⁵³ Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

⁵⁴ <http://blog-note-bruxelles.lci.fr/article-212735-6.html>

Připojí se Evropa k Srbsku? Téměř nemravné. Již po dobu několika týdnů vábí Evropa Srbsko, a dokonce se ani netají tím, že by chtěla ovlivnit srbské prezidentské volby.

Taper sur le ventre [plesknout přes břicho] – poplácat po břiše, přátelsky poplácat.
*C' est clair comme de l' eau de roche, c' est bien fait pour Mc laren et surtout pour Ron Dennis on peut être le patron d' une très grande écurie et très mauvais stratège, Ferrari a du se **taper sur le ventre** haha!*⁵⁵

Je to křišťálově jasné jako pramenitá voda, je to dobře uděláno pro Mc laren a především pro Rona Dennise, člověk může být šéfem velké stáje ale zároveň velice špatný stratég, Ferrari se muselo **poplácat** haha!

Courir, s'enfuir à toutes jambes [prchat všema nohama] – utíkat co nohy stačí, prchat, pádit, vzít nohy na ramena, řítit se.

*Il poussa un cri de terreur, fit un bond de côté, et prit sa course à **toutes jambes** avant que j' eusse pu me reconnaître et lui adresser la parole.*⁵⁶

Vykřikl úděsem, uskočil ode mne a **pádil pryč**, dřív než jsem se vzpamatoval natolik, abych ho dokázal alespoň oslovit.

*Tous se ruèrent dans la direction d' Alice dès qu' elle se montra; mais elle s' enfuit à **toutes jambes** et se trouva bientôt en sécurité dans un bois touffu.*

Jakmile se tam Alenka objevila, všichni se po ní hnali, ale ona **utíkala, co jí nohy stačily**, a brzy se octla v hustém lese.

*Rogue eut un rictus et Harry se demanda comment Lockhart pouvait continuer à sourire. Si Rogue l' avait regardé lui de cette manière, il se serait aussitôt **enfui à toutes jambes**.*

Snape zkřivil horní ret. Harry se divil, že se Lockhart ještě usmívá; kdyby se Snape takhle díval na něj, **prchal by** od něj, **co by mu nohy stačily**.

⁵⁵ <http://forums.eurosport.fr/showpost.php?p=591002&postcount=33>

⁵⁶ Nádvořníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Mettre le doigt sur la plaie – [zacpat ránu prstem] vyřešit, najít řešení.

*En posant cette question, nous voulons également mettre **le doigt sur la plaie** et forcer la Commission à exprimer sa position sur les points que nous considérons comme critiques.*⁵⁷

Položením této otázky chceme též rychle **vyřešit** nepříjemný problém a vyzvat Komisi, aby zaujala stanovisko k bodům, které považujeme za kritické.

Mettre les mains dans le cambouis [namočit ruce v kolomazu/motorovém oleji], pro překlad by se dalo použít spojení „ušpinit si ruce“.

*Une liste atypique qui a décidé de « **mettre les mains dans le cambouis** » pour faire entendre la voix des jeunes citoyens.*⁵⁸

Atypický seznam, který rozhodl o tom „**ušpinit si ruce**“ aby byl slyšet hlas mladých občanů.

Être comme cul et chemise. [být jako zadek a košile]- být nerozdělitelní, velice blízcí přátelé, kamarádi.

*« Tu veux dire que Vladimir a honte de moi? - Il ne veut pas être un enfant du piston, répétait Vlasta. - C' est pour ça qu' il est **comme cul et chemise** avec les Koutecky? Avec ces idiots? Ces bourgeois bornés?*⁵⁹

" Chceš říci, že se za mne Vladimír stydí ? " „ Nechce vypadat jako protekční dítě, " opakovala Vlasta. " Proto **se kamarádí** s rodinou Kouteckých? S těmi omezenci? S těmi měšťáckými blbci?"

Coûter la peau du cul – [stát kůži ze zadku] být přehnaně drahý nebo lze k překladu užít českého idiomatického spojení „muset pustit chlup“.

Kawaramachi, je flânais dans des galeries marchandes, je passais le seuil de boutiques de calligraphie et m' attardais un instant devant les encres en bâtonnets

⁵⁷Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

⁵⁸http://municipales2001.ouestfrance.fr/scripts/consult/ecran4/Ecran4.asp?IN_DOC_id=2327&IN_client=of

⁵⁹Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

*solides, noirs avec quelque inscription verticale dorée, regardais les pinceaux précieux, en poils de je ne sais quoi, qui coûtaient la peau du cul.*⁶⁰

Kráčel jsem nazdařbůh, bez cíle, ztrácel se v zácpách pěších na velké křižovatce Kawaramači, toulal se průchody plnými obchodů, vcházel jsem do krámků s kaligrafickými potřebami a postával před inkousty v pevných tyčkách, černých, se zlaceným nápisem svise umístěným z boku, prohlížel si vzácné štětce se štětinami z kdovíčeho, za něž by člověk **musel pustit sakra chlup**.

Dále sem můžeme zařadit mperativně-vokativní adpropopoziční výrazy:

Je m'en bats l'œil! [rozbiju si na tom oko] – Je mi to fuk!, Je mi to ukradené!

*L'environnement, je m'en bats l'œil. La planète est un supermarché géant*⁶¹

Životní prostředí **je mi ukradené**. Planeta je gigantický supermarket.

Mon œil! [mé oko] – To určitě!

Je ne suis pas responsable du hasard des affectations.

*Hasard **mon œil!** Tu as un oncle sénateur à Rome!*

*Non môssieu! Dans la légion nous sommes tous égaux! J'exige des excuses! Au lieu de dire des bêtises, fais ton travail, tu as des clients.*⁶²

Já přece nemůžu za to, kam koho náhodou přidělí.

Náhodou! **To určitě!** Máš v Římě strejdu senátorem!

To bych si vyprosi ! V legiích jsme si přece všichni rovni! Žádám omluvu!

Neplácej blbosti a radši si hled' práce! Máš tam lidi.

Parle à mon cul, ma tête est malade! [mluv k mému zadku, má hlava je nemocná] – neposlouchám tě, je mi fuk co říkáš, vyprávěj si, co chceš, já tě neposloucám, pro překlad by se dalo použít i české idiomatické spojení “řekni to mé ruce“. Toto francouzské idiomatické spojení je hovorové, v některých případech užití může působit až velmi vulgárně.

⁶⁰Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

⁶¹ <http://superausteriteman.blogspot.cz/2013/05/lenvironnement-je-men-bats-loeil-la.html>

⁶²Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Indikativní adpropoziční výrazy:

Çela se voit comme le nez au milieu de la figure/du visage. [Je to nápadné, jako nos uprostřed obličeje] – dobře viditelné, zjevné, nápadné, jasné, zřejmé na první pohled, jasné jako facka.

*Juste un mot pour vous dire que la censure Tf l'existe comme nulle part ailleurs et ne dites pas que vous ne soutenez pas le candidat SARKOSY, ça se voit comme le nez au milieu du visage. Prenez donc exemple sur RTL ou la liberté d' expression est bien réelle.*⁶³

Jen jedna poznámka, abych Vám řekl, že cenzura v Tf existuje jako nikde jinde a neříkejte, že nepodporujete kandidáta SARKOSYHO, **je to nápadné na první pohled**. Vezměte si příklad z RTL, kde je svoboda projevu opravdu skutečná.

Donner un coup de pied dans la fourmilière. [kopnout do mraveniště] - píchnout do vosího hnízda.

*Par certains côtés, ce film est provocateur, donne un grand coup de pied dans la fourmilière donc nous attendons des réactions différentes et nous savons que nous nous mettons parfois en danger.*⁶⁴

Po některých stránkách je film provokativní, je to **jako kopnutí do mraveniště**, takže očekáváme různé reakce a vím, že občas riskujeme.

⁶³ <http://blog-pl-seguillon.lci.fr/article-123758-6.html>

⁶⁴ Nádvořníková, O. – Vavřín, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8.4.2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

8.2. Shrnutí translátologické analýzy

Z translátologické analýzy vyplývá, že francouzská idiomatická spojení, která obsahují názvy částí lidského těla, mají různou míru ekvivalence ve vztahu k českému jazyku. Pro některé idiomy existují doslovné ekvivalenty, pro některé pak ekvivalent v češtině vůbec nemáme.

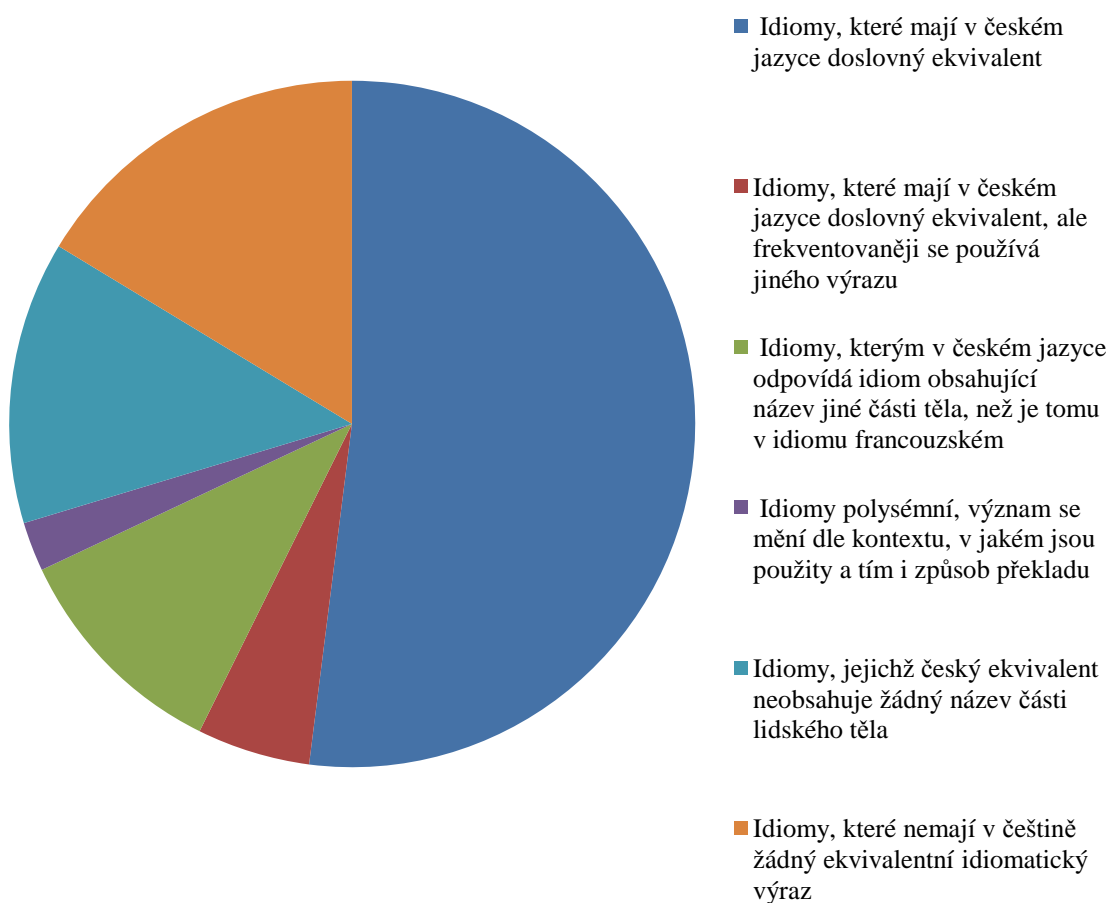
Lze však konstatovat fakt, že většina francouzských frazeologismů, obsahujících názvy částí lidského těla, má v českém jazyce svůj doslovný ekvivalent (v některých případech se od sebe výrazy liší jen nepatrným rozdílem) z vybraného vzorku je tomu tak v případě poloviny idiomatických výrazů. Skupina idiomů, které nemají v češtině žádný ekvivalentní idiomatický výraz, čítá přibližně padesát idiomatických spojení, podobně je tomu i v případě idiomů, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název části lidského těla. O něco méně je pak idiomů, kterým v českém jazyce odpovídá idiom obsahující název jiné části těla, než je tomu v idiomu francouzském. Nejméně početné jsou pak skupiny idiomů, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent, ale frekventovaněji se používá jiného výrazu a skupina idiomů polysémních.

U idiomatických spojení, která doslovný ekvivalent nemají, nebo jim v češtině žádný idiom neodpovídá, je pro překlad nutné užít jiného nežli idiomatického vyjádření. V těchto případech je nutné věnovat překladu daného idiomatického spojení zvýšenou pozornost, jelikož by mohlo snadno dojít ke smyslovému posunu, text by mohl ztratit svou ekonomičnost nebo expresivitu.

V případě, že pro daný idiom nemáme v českém jazyce jednoznačný ekvivalent, je třeba si při překladu všimnout kontextu, ve kterém je idiom použit a také jazykového stylu textu. Poté má překladatel možnost vyjádřit smysl tohoto idiomatického spojení v cílovém jazyce za pomoci různých překladatelských postupů:

- **substituce** – smysl idiomu je vyjádřen tím, že idiom nahradíme jiným výrazem
- **explicitace** – smysl idiomu je vyjádřen opisem
- **redukce** – idiom je z textu vypuštěn (nesmí však být ovlivněn, změněn smysl sdělení)
- **kompenzace** – spočívá v použití jiného idiomu v tomtéž textu avšak na jiném místě.

8.3. Rozdělení vzorku vybraných idiomů do skupin dle míry ekvivalence při překladu do češtiny

9. Možnosti transformace a syntaktické manipulace frazémů a idiomatických spojení

Z důvodu anomálnosti, jedné z nejvíce charakteristických vlastností frazémů a idiomů, která spočívá v nemožnosti vytvářet nové frazeologismy pomocí analogie, resp. odvozování, ve strukturně-sémantické nerozložitelnosti frazému a v neodvoditelnosti výrazu frazému jako celku z jednotlivých významů jeho komponentů, není možné u všech idiomů se stejnou formální stavbou předpokládat stejné možnosti manipulace. Mluvíme-li o vnitřní transformaci idiomatických spojení je osobitá pro každé spojení a není možné ji generalizovat.

Dle obecných pravidel je však možné poznamenat, že idiomy mají oproti pojmenováním pravidelným velmi omezené možnosti syntaktické manipulace.

Například u všech idiomatických spojení není možné provést následující transformace: vytvořit jednotné číslo, množné číslo, není možné stupňovat adjektiva, není možné vkládat prvek, který modifikuje některý komponent idiomu, modifikovat idiom jako celek, užití synonymních výrazů, aj.

- **tvoreni singuláru u substantiv** (*les oreilles en feuilles de chou* – * *un oreille en feuilles de chou*, *avoir les yeux qui sortent de la tête* - * *avoir un oeil qui sorte de la tête*, *tête à claques* - * *tête à claque*)
- **tvoreni plurálu u substantiv** (*Ça t'arracherait la bouche de dire merci?* - * *Ça t'arracherait les bouches de dire merci?*, *jeter qqch á la tête de qqn* - * *jeter qqch aux têtes de qqn*)
- **tvoreni komparativu a superlativu adjektiv** (*avoir la tête chaude* - * *avoir la tête plus chaude*, * *avoir la tête la plus chaude*, *voir qqch d'un bon œil* - * *voir qqch d'un meilleur œil*)
- **vloženi modifikujícího prvku** (*tordre le nez sur qqch* - * *tordre le nez longue sur qqch*, *avoir la peau dure* - * *avoir la peau très dure*)
- **modifikace celého idiomu** (*tête de lard* - * *une grande tête de lard*)
- **užití synonymního výrazu** (*ne pas croire ses yeux* – * *ne pas avoir confiance en ses yeux*), (v některých případech, je však užití synonymního výrazu naopak velmi běžné, např. *faire un long nez*, *un drôle de nez*, *un pied de nez*)

Některé tvary označené (*) jako neexistující mohou existovat jako jednotky pravidelného jazyka, jedná se o tzv. homonyma idiomatických výrazů.

U slovesných idiomů je často omezené: tvoření otázek, některých slovesných časů, tvoření pozitiva, vytvoření některých osob, imperativu, pasiva, vytýkací konstrukce ad.

- **tvoření otázek** (*Je m'en bats l'œil!* – * *Est-ce que je m'en bats l'œil?*)
- **tvoření některých slovesných časů** (*Si on lui pressait le nez il en sortirait du lait.* - * *Si on lui pressera le nez il en sortirait du lait.*, * *Si on lui a pressé le nez il en sortirait du lait.*)
- **tvoření pozitiva** (*ne pas voir plus loin que le bout de son nez* - * *voir plus loin que le bout de son nez*)
- **vytvoření některých osob**, např. 1. osobu singuláru (*piquer du nez* - * *je pique du nez*), (některá spojení se typicky vyskytují v určitém tvaru, např. v infinitivu nebo ve 3. os. singuláru apod.)
- **tvoření imperativu** (*mettre la puce à l'oreille* - * *Mettre la puce à l'oreille!*)
- **tvoření pasiva** (*ne pas savoir sur quel pied danser* - * *ne pas savoir sur quel pied être dansé*)
- **vytýkací konstrukce** (*tirer à qqn une épine du pied* - * *c'est une épine que j'ai tiré à qqn du pied*)

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo sledovat míru ekvivalence při překladu francouzských idiomatických spojení do češtiny a naznačit možnosti jejich překladu.

Teoretická část byla koncipována jako teoretický základ pro část analytickou, proto zde bylo jen stručně pojednáno o oblasti frazeologie a idiomatiky a byly zde vymezeny pojmy „frazém“ a „idiom“. Převážná část teoretické části pak byla věnována vnitřní struktuře idiomatických spojení, tzn. komponentům, kterými jsou idiomy tvořeny.

Analytická část pak byla věnována zkoumání reprezentativního vzorku idiomů. Vybraný vzorek byl zkoumán z hlediska vnitřní struktury idiomatických spojení, tedy z hlediska slovnědruhové příslušnosti jejich komponentů a následně rozdělen do skupin dle formální struktury, tedy na základě postavení idiomů v promluvě a podle vnitřní struktury. Dále byla naznačena možnost jejich vnitřní transformace a syntaktické manipulace.

Hlavní pozornost této části však byla zaměřena na translátologickou analýzu vybraného reprezentativního vzorku idiomů a možnostem jejich překladu do češtiny. Idiomy byly nejprve rozděleny do skupin, dle míry ekvivalence při překladu do českého jazyka. První skupina obsahuje idiomy, které mají v českém jazyce doslovný ekvivalent, druhá obsahuje idiomatická spojení, která mají v českém jazyce doslovný ekvivalent, ale frekventovaněji se používá jiného výrazu, ve třetí skupině pak najdeme idiomy, kterým v českém jazyce odpovídá idiom obsahující název jiné části těla, než je tomu v idiomu francouzském, ve čtvrté skupině idiomy polysémní, jejichž význam se mění dle kontextu, v jakém jsou použity a tím se mění i způsob jejich překladu, pátá skupina obsahuje idiomy, jejichž český ekvivalent neobsahuje žádný název části lidského těla a šestá skupina obsahuje idiomy, které nemají v češtině žádný ekvivalentní idiomatický výrazm při jejich překladu je tedy nutné použít jiné, než idiomatické vyjádření. V translátologické analýze bylo využito korpusu FrWac a korpusu Intercorp a pro některé případy byly uvedeny kontextualizované příklady (zejména pro idiomatická spojení náležející do 3. – 6. skupiny).

Cílem analytické části bylo sledovat míru ekvivalence při překladu francouzských idiomatických spojení do češtiny a naznačit možnosti jejich překladu do českého jazyka. Aplikačním výstupem práce pak je francouzsko-český slovníček příslušných idiomů, uspořádaný dle jednotlivých názvů částí lidského těla.

Závěrem je možné konstatovat fakt, že poměrné množství francouzský frazeologismů má v českém jazyce svůj doslovný ekvivalent (v některých případech se od sebe výrazy liší jen nepatrným rozdílem). U idiomatických spojení, která nemají doslovný ekvivalent, nebo jim v češtině žádný idiom neodpovídá, je pro překlad nutné užít jiného nežli idiomatického vyjádření. V těchto případech je nutné věnovat překladu daného idiomatického spojení zvýšenou pozornost.

RÉSUMÉ

Ce mémoire traite le thème „Les locutions françaises comprenant des noms de partie du corps humain et leurs équivalents tchèques“. Il se compose de deux parties, une théorique et une analytique. La partie théorique a été construite comme la base théorique pour la partie analytique.

La partie théorique contient 6 chapitres. Dans la première partie, il est présenté le domaine de la phraséologie. On y détermine aussi les termes „locution“ ou bien „expression idiomatique“.

La partie théorique contient une introduction théorique, une classification des expressions idiomatiques, une présentation de leur fonction ainsi que leur répartition stylistique. Puis on y détermine aussi l'aspect sémantique, la structure interne des expressions idiomatiques, c.-à-d. les composants des idioms (en particulier l'aspect formel, sémantique et collocatif des composants), la question de la fermeté des locutions et leur traitement lexicographique.

La partie analytique contient 3 chapitres. Son sujet principal est l'examen d'un échantillon choisi de locutions françaises. Cet échantillon a été obtenu en parcourant des dictionnaires, (Surtout Le Petit Robert CD-rom). Au total environ 480 d'expressions ont été sélectionnées, de ces expressions on a ensuite choisi à l'aide de corpus FrWac, un échantillon représentatif de 300 locutions les plus fréquentes. Cet échantillon a été dans la suite analysé de côté formel, c.-à-d. selon la structure interne d'expression idiomatique et du point de vue de catégorie grammaticale des composants. En outre on a esquissé les possibilités de la manipulation syntaxique et de la transformation interne des expressions idiomatiques.

La partie analytique était principalement portée sur l'analyse traductologique d'échantillon des locutions choisies et sur les possibilités de leur traduction en langue tchèque. On a d'abord classé les locutions en groupes selon le taux de leur équivalence lors de leur traduction en tchèque. Finalement on a constitué six groupes.

Le premier contient des locutions, qui ont en tchèque un équivalent littéral. Le deuxième contient des locutions, qui ont en tchèque un équivalent littéral, mais on utilise plutôt une autre expression plus fréquente. Le troisième groupe contient des locutions auxquelles correspond en tchèque une locution concernant un nom d'une autre partie du corps humain, que la locution française. Le quatrième contient des

locutions polysémantiques, c.-à-d. que leur signification change selon le contexte dans lequel elles sont utilisées, et donc c'est aussi la façon de leurs traductions qui change. Le cinquième contient des locutions dont l'équivalent tchèque ne contient aucun nom de la partie du corps humain. Et le sixième groupe contient des locutions auxquelles ne correspond en tchèque aucune locution et pour leur traduction il faut utiliser une expression non-idiomatique.

L'analyse traductologique a été faite à l'aide des corpus FrWac et Intercorp. Pour certaines expressions on a mentionné des illustrations contextuelles, particulièrement pour ceux appartenant dans les groupes 3 – 6.

L'objectif principal de ce mémoire est de suivre le taux d'équivalence lors de la traduction des locutions de français en tch et éventuellement de proposer les possibilités de traduction en tchèque. Le résultat de ce mémoire est un dictionnaire franco-tchèque des expressions correspondantes.

Pour conclure on peut constater que la plupart des expressions idiomatiques françaises ont leurs équivalents littéraux en langue tchèque. À noter que dans certains cas, les expressions se différencient les unes des autres seulement par une petite distinction. Dans le cas où les locutions françaises n'ont pas d'équivalents en tchèque, il faut traduire par une expression non-idiomatique. Dans ces cas la traduction est bien plus difficile et commande l'attention plus élevée.

Seznam použité literatury

- Čermák F. (2007), *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*, Karolínium, Praha.
- Čermák F., Hronek J., Machač J. (1983), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Přirovnání*, Academia, Praha.
- Čermák F., Hronek J., Machač J. (1988), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy neslovesné*, Academia, Praha.
- Čermák F., Hronek J., Machač J. (1994), *Slovník české frazeologie a idiomatiky - Výrazy slovesné*, Academia, Praha.
- Filipec J., Čermák F. (1985), *Česká lexikologie*, Academia, Praha.
- Gross G.(1996), *Les expressions figées en français : noms composés et autres locutions*, Paris, Ophrys.
- Kavka S. (2003), *A Book on Idiomatology*, Žilina, University of Žilina.
- Kováčová M. (2012) *Italské frazeologismy obsahující názvy zvířat a jejich české ekvivalenty*, Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Filozofická fakulta, Katedra romanistiky, České Budějovice. Dostupná ze systému eAMOS.
- Lakoff G., Johnson M. (2002), *Metafory, kterými žijeme*, Host, Brno.
- Lamiroy B., Klein J.R., (2005), *Le problème central du figement est le semi-figement*. Linx 53/2005, Paris.
- Lavieu B., (2005), *Léa lave son linge à la main ou comment à la main ne désigne pas la partie du corps**. Linx 53/2005, Paris.
- Mlacek J., (1984), *Slovenská frazeológia*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava.
- Svensonn M.H., (2004), *Critères de figement, l'identification des expressions figées en français contemporain*, Umea Universitet.

Slovníky

- Rey-Debove J., Rey A. (2009), *Le petit Robert de la langue française*, (version électronique, CD-ROM)
- Rey A., Chantreay S. (1991), *Dictionnaire des expressions et locutions*, Ouvrages édités par les dictionnaires Le Robert, Paris.

Internetové zdroje

Nádvorníková, O. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_fr, verze 6 z 8. 4. 2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013.
Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Rosen, A. – Vavříň, M.: Korpus intercorp_cs, verze 6 z 8. 4. 2013. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Ferraresi, A. – Bernardini, S. – Picci, G. – Baroni, M.: frWaC. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2013. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Křen, M. – Bartoň, T. – Cvrček, V. – Hnátková, M. – Jelínek, T. – Kocek, J. – Novotná, R. – Petkevič, V. – Procházka, P. – Schmiedtová, V. – Skoumalová, H.: SYN2010: žánrově vyvážený korpus psané češtiny. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Čermák, F. – Doležalová-Spoustová, D. – Hlaváčová, J. – Hnátková, M. – Jelínek, T. – Kocek, J. – Kopřivová, M. – Křen, M. – Novotná, R. – Petkevič, V. – Schmiedtová, V. – Skoumalová, H. – Šulc, M. – Velíšek, Z.: SYN2005: žánrově vyvážený korpus psané češtiny. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2005. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Le Trésor de la Langue Française informatisé. Dostupný z <http://atilf.atilf.fr/>

<http://www.linternaute.com>

<http://www.languefrancaise.net>

Příloha

Francouzsko-český slovníček idiomatických spojení

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
La tête (hlava)	n'avoir rien dans la tête	<i>n'avoir ni idées ni jugement</i>	mít prázdnou hlavu, mít dutou hlavu, mít v hlavě piliny
	avoir les yeux qui sortent de la tête	<i>sont exorbités (de fureur).</i>	mít oči navrch hlavy
	perdre sa tête	<i>perdre son sang-froid</i>	ztratit hlavu
	être tombé sur la tête	<i>être un peu fou, déraisonner</i>	být padlý na hlavu
	avoir un pois chiche dans la tête	<i>être stupide</i>	mít v hlavě slámu
	Nos, ces chères têtes blondes !	<i>les enfants</i>	děti
	Cela se voit comme le nez au milieu de la figure, du visage	<i>c'est très apparent, évident</i>	Je to viditelné jako nos mezi očima.
	se mettre martel en tête	<i>se faire du souci</i>	dělat si těžkou hlavu
	sans queue ni tête	<i>qui semble n'avoir ni début ni fin</i>	bez hlavy a paty
	redresser la tête	<i>ne plus se soumettre</i>	vztyčit hlavu
	se gratter la tête	<i>être perplexe; chercher une solution</i>	lámat si hlavu
	ça me fait tourner la tête	<i>ça m'étourdit, me donne le vertige</i>	točí se mi z toho hlava
	Où avais-je la tête?	<i>pourquoi j'ai fait ce ci?</i>	Kam jsem dal hlavu?
	ne savoir où donner de la tête	<i>ne savoir que faire, avoir trop d'occupations</i>	nevědět kam dát/složit hlavu/nevědět co dřív
	en avoir par-dessus la tête de (qqch)	<i>ne plus pouvoir supporter, avoir assez de</i>	mít něčeho nad hlavu
	Quelle tête il a!	<i>se dit d'une personne qui a un air défait, fatigué</i>	Ten vypadá!
	des pieds à la tête/de la tête aux pieds	<i>complètement</i>	od paty k hlavě/od hlavy k patě

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
La tête (hlava)	faire dresser les cheveux sur la tête (à qqn)	<i>inspirer un sentiment d'horreur</i>	hrůzou postavit vlasy
	tête à claques	<i>personne déplaisante, agaçante</i>	ksicht na facky
	en donner sa tête à couper	<i>en être sûr, en avoir la conviction</i>	dal by na to svůj krk/hlavu/dát hlavu na špalek
	avoir la tête chaude	<i>s'emporter facilement</i>	mít horkou hlavu
	jeter qqch á la tête de qqn	<i>lui rendre qqch avec insatisfaction</i>	omlátit někomu něco o hlavu
	avoir la tête dans les étoiles	<i>être rêveur (cf. Dans les nuages)</i>	mít hlavu ve hvězdách, v oblacích
	tête de lard	<i>il a mauvais caractère, il est très entêté</i>	hlava skopová
	garder la tête froide	<i>ne pas s'affoler</i>	zachovat si chladnou hlavu
	se creuser la tête/la cervelle	<i>faire un grand effort de réflexion, de mémoire</i>	lámat si hlavu
	se dévisser la tête/le cou	<i>tourner la tête, le cou en forçant pour regarder vers l'arrière</i>	vykroutit si hlavu, krk
	ça me casse la tête	<i>avoir mal à la tête</i>	třeští mi z toho hlava
	coûter les yeux de la tête	<i>être hors de prix, très cher</i>	být předražený
	avoir la tête fêlée	<i>être un peu fou, déraisonner</i>	být praštěný, cvok
	Ça va pas la tête?	<i>se dit à qqn dont on juge le comportement déraisonnable</i>	Jsi normální? Jsi cvok? To se nedá...
	tête de mule	<i>personne très entêtée</i>	paličák
une tête de pioche	<i>une personne entêtée, qui a la tête dure</i>	paličatá hlava	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
La tête (hlava)	s'aérer la tête	<i>se changer les idées</i>	změnit myšlení
	casement de tête	<i>ce qui procure des maux de tête</i>	třeštění hlavy
	tête de linotte	<i>distrain, étourdi</i>	ztřeštěnec
	monter la tête à qqn	<i>l'animer, l'exciter contre qqn</i>	poštvat, vyhecovat
	se prendre la tête avec qqn	<i>se disputer, avoir des mots avec lui</i>	chytit se s někým
	chercher des poux dans la tête à qqn	<i>le chicaner, lui chercher querelle à tout propos</i>	hledat brouky na někom
	lavage de tête	<i>verte réprimande</i>	kartáč, vynadání, vyhubování, umytí hlavy
	s'en aller la tête basse	<i>en manifestant de la honte</i>	odejít jako zpráskaný pes, s ocasem mezi nohama, se sklopenou hlavou
	se payer la tête de qqn	<i>se moquer de lui</i>	dělat si z někoho blázny
	avoir la tête dure	<i>ne rien comprendre (borné, bouché) ou ne pas vouloir comprendre (buté, entêté)</i>	mít tvrdou hlavu/palici, dubovou hlavu, /být natvrdlý
	avoir la tête vide	<i>ne plus pouvoir réfléchir, se souvenir</i>	mít prázdnou mysl, mít v hlavě prázdnou
	laver la tête à qqn	<i>le réprimander sévèrement</i>	umýt někomu hlavu, vynadat
	sang qui monte à la tête, au visage	<i>j'ai été bouleversé (indignation, peur, etc.)</i>	krev stoupá do hlavy
	sauver sa tête	<i>sauver sa vie</i>	zachránit si kůži
	avoir la (ou une) grosse tête	<i>avoir des prétentions; péj. être prétentieux</i>	mít nos nahoru
crier á tue-tête	<i>crier beaucoup</i>	křičet z plných plic, z plna hrdla	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
La tête (hlava)	tête-à-tête (ou en tête à tête)	<i>dans la situation de deux personnes qui se trouvent seules ensemble ou qui s'isolent</i>	mezi čtyřma očima
	J'en mettrais ma tête sur le billot.	<i>j'en suis absolument certain, j'en jurerais</i>	Dal bych na to krk. Dal bych za to hlavu na špalek.
Les yeux (oči)	tourner de l'œil	<i>mourir, s'évanouir</i>	zavřít oči
	faire de l'œil à qqn	<i>faire des clins d'œil, des œillades</i>	dělat na někoho oči
	ne dormir que d'un œil	<i>en conservant son attention éveillée.</i>	spát jen na půl oka
	Je m'en bats l'œil!	<i>je m'en moque</i>	Je mi to fuk!
	Tenir à une chose comme à la prune de ses yeux.	<i>y tenir beaucoup</i>	Velice mi na tom záleží. Na tom si zakládám.
	ne pas fermer l'œil de la nuit	<i>ne pas dormir</i>	nezamhouřit oka celou noc
	taper dans l'œil à qqn	<i>lui plaire vivement</i>	padnout někomu do oka
	d'un œil critique	<i>en examinant les qualités et les défauts</i>	kritickým okem
	ouvrir l'œil	<i>être très attentif, vigilant</i>	otevřít oči (prozřít)
	à l'œil nu	<i>sans instrument d'optique</i>	pouhým okem
	avoir la larme à l'œil	<i>avoir tendance à pleurnicher, montrer une sensibilité excessive</i>	se slzou v oku
Mon œil!	<i>se dit pour marquer l'incrédulité, le refus</i>	To určitě!	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les yeux (oči)	voir qqch d'un bon œil, d'un mauvais œil	<i>d'une manière favorable ou défavorable, avec satisfaction ou avec déplaisir</i>	vidět něco růžově, vidět něco černě
	avoir les yeux qui sortent de la tête	<i>sont exorbités (de fureur).</i>	mít oči navrch hlavy
	n'avoir plus que ses yeux pour pleurer	<i>avoir tout perdu</i>	mít oči pro pláč
	ça me sort par les yeux	<i>je l'ai assez vu, je ne peux plus le supporter.</i>	vylézá mi to i očima
	fermer les yeux sur qqch	<i>se refuser à voir; faire, par tolérance, connivence, lâcheté, etc., comme si on n'avait pas vu</i>	zavírat nad něčím oči
	ouvrir les yeux à qqn (sur qqch),	<i>lui montrer ce qu'il se refusait à voir, lui révéler quelque chose</i>	otevřít někomu oči (ve smyslu nechat ho prohlédnout)
	avoir les yeux hors de la tête	<i>signe de colère, de concupiscence</i>	oči navrch hlavy
	ne pas croire ses yeux	<i>avoir du mal à admettre l'évidence, douter du témoignage de ses sens</i>	nevěřit svým vlastním očím
	avoir les yeux plus grands que le ventre	<i>être incapable de manger autant qu'on le désirait</i>	mít velké oči

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Le nez (nos)	passer sous le nez à qqn	<i>échapper à qqn après avoir semblé être à sa portée</i>	utéct před nosem
	faire un long nez, un drôle de nez, un pied de nez	<i>faire une moue de déception, de dépit</i>	dělat dlouhý nos
	ne pas voir plus loin que le bout de son nez	<i>manquer de prévoyance.</i>	nevidět si dál než na špičku nosu
	gagner les doigts dans le nez	<i>sans aucune difficulté</i>	vyhrát s prsty v nose
	mettre/fourrer son nez partout	<i>les examiner, s'en mêler indiscrètement</i>	strkat do všeho nos
	tordre le nez sur qqch	<i>Rechigner, manifester son refus de faire quelque chose, faire la grimace</i>	ohrnovat nos nad něčím
	se casser le nez sur qqch	<i>échouer</i>	nabít si nos, rozbít si nos
	fermer/claquer la porte au nez de qqn	<i>refuser de voir, de recevoir qqn</i>	zavřít/zaklapnout dveře před nosem
	à plein nez	<i>très fort</i>	na sto honů
	avoir qqn dans le nez	<i>le détester (cf. Ne pas pouvoir le sentir).</i>	nemoci někoho cítit
	piquer du nez	<i>avoir sommeil</i>	tlouct špačky
	la moutarde monte au nez	<i>l'impatience, la colère le gagne</i>	mít toho plné zuby, mít toho dost, dostat vztek
	tirer les vers du nez à qqn	<i>le faire parler, le questionner habilement</i>	tahat z někoho informace
	Si on lui pressait le nez il en sortirait du lait.	<i>se dit par plaisanterie d'un enfant, d'un adolescent, qui prétend se comporter comme un adulte.</i>	Tomu ještě teče mléko po bradě.
	mettre le nez dehors	<i>sortir</i>	vystrčit nos/vylézt ven, vyjít

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Le nez (nos)	mener qqn par le bout du nez	<i>le mener à sa guise (comme le cheval que l'on mène par la bride).</i>	vodit někoho za nos/opít rohlíkem
	à vue de nez	<i>à première estimation, approximativement</i>	od oka
	baisser le nez	<i>baisser la tête</i>	sklpoit hlavu/zastydět se/sklopit oči
	le nez en l'air, au vent	<i>la tête levée</i>	se vztyčenou hlavou
	ne pas lever le nez	<i>y rester plongé, sans se laisser distraire</i>	nezdvihnout oči/nehnout ani brvou
	rire au nez de qqn	<i>se moquer de lui ouvertement</i>	smát se někomu do očí
Les oreilles (uši)	les oreilles en feuilles de chou	<i>grandes et décollées</i>	uši jako plachty
	fermer l'oreille, les oreilles à	<i>refuser d'écouter</i>	zacpat si uši
	avoir entre les oreilles	<i>dans la tête</i>	mít za ušima
	dresser l'oreille	<i>écouter attentivement, diriger son attention</i>	vzpřímit/napnout uši
	tendre l'oreille	<i>s'efforcer d'entendre</i>	napnout uši
	s'en aller l'oreille basse	<i>confus, honteux, humilié, mortifié</i>	odejít se sklopenýma ušima
	entrer par une oreille et sortir par l'autre	<i>il ne fait pas attention à ce qu'on lui dit, ne le retient pas.</i>	jedním uchem tam, druhým ven
	l'oreille musicale	<i>qui reconnaît, distingue les sons</i>	hudební sluch
	ne pas croire ses oreilles	<i>avoir du mal à admettre l'évidence, douter du témoignage de ses sens</i>	nevěřit svým vlastním uším
	les murs ont des oreilles	<i>on peut être surveillé, épié sans qu'on s'en doute</i>	i stěny mají uši
se boucher les oreilles	<i>refuser d'entendre</i>	zacpat si uši	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les oreilles (uši)	rougir jusqu'aux oreilles	<i>rougir beaucoup</i>	zčervenat až po uši/být rudý až po uši
	être tout oreilles	<i>écouter très attentivement</i>	být jedno ucho
	casser les oreilles	<i>faire trop de bruit</i>	trhat uši
	Dormir sur ses deux oreilles.	<i>ne pas s'inquiéter</i>	spát klidně
	parler, dire qqch à qqn à l'oreille	<i>de sorte qu'il soit seul à entendre</i>	říci do ucha, pošeptat
	prêter l'oreille	<i>essayer d'entendre, écouter</i>	vyslechnout/nabídnout ucho
	tomber dans l'oreille d'un sourd	<i>ces paroles ont été mises à profit</i>	padnout do prázdna
	mettre la puce à l'oreille	<i>intriguer, éveiller des doutes, des inquiétudes, des soupçons</i>	nasadit brouka do hlavy
La bouche (ústa)	ouvrir la bouche comme un four	<i>ouvrir beaucoup</i>	otevřít ústa jako vrata
	Ça t'arracherait la bouche de dire merci?	<i>se dit à qqn qui ne sait pas dire merci</i>	Upadla by ti pusa, říct děkuji?
	avoir plein la bouche de qqch	<i>en parler continuellement et avec enthousiasme</i>	mít plnou pusu (něčeho), mít plnou hubu (něčeho), neustále o něčem mluvit
	se boucher les oreilles	<i>refuser d'entendre</i>	zacpat si uši
	retirer à qqn le pain de la bouche	<i>le priver de sa subsistance</i>	odtrhnout někomu chléb od úst
	s'enlever les morceaux de la bouche	<i>se priver de nourriture, du nécessaire au profit de qqn</i>	odtrhnout si od úst
	bouche en cul-de-poule	<i>qui s'arrondit et se resserre en faisant une petite moue</i>	našpulená ústa
	être né avec une cuillère d'argent dans la bouche	<i>dans une famille riche</i>	umět se dobře narodit
	avoir l'eau à la bouche	<i>sécréter de la salive devant un mets appétissant; être mis en appétit, désirer</i>	sbíhat sliny

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
La bouche (ústa)	la bouche cosue	<i>silence, on se tait</i>	pusa na zámeček
	être/rester bouche bée devant qqn	<i>l'admirer sans réserve</i>	stát s otevřenou pusou, zůstat s otevřenými ústy, poklesnout brada
	la fine bouche	<i>être difficile sur la nourriture; par ext. sur ce qu'on vous propose.</i>	mít mlsný jazyk
	avoir la bouche pâteuse	<i>prononcer, articuler avec difficulté (comme si la bouche était empâtée)</i>	šlapat si na jazyk
	avoir la fine gueule	<i>gourmet, aimant la bonne chère</i>	mít mlsnou hubu
La langue (jazyk)	avoir la langue (bien) affilée	<i>être très bavard</i>	mít ostrý jazyk jako břitva
	avoir un mot sur le bout de la langue	<i>ne pas le trouver tout en étant sûr de le connaître</i>	mít slovo na jazyku
	délier la langue de qqn	<i>le faire parler</i>	rozvázat někomu jazyk
	Avoir la langue dans sa poche.	<i>parler avec facilité et, notamment, répliquer</i>	držet jazyk za zuby
	donner sa langue au chat	<i>s'avouer incapable de trouver une solution.</i>	nechat se poddat
	avoir un bœuf sur la langue	<i>garder un silence obstiné, avoir qqch qui empêche ou retient de parler</i>	držet jazyk za zuby
	avoir un cheveu sur la langue	<i>zézayer</i>	šišlat/šlapat si na jazyk

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
La langue (jazyk)	tirer la langue	<i>avoir soif, et par ext. être dans le besoin, désirer ardemment qqch sans obtenir satisfaction</i>	vyplazovat jazyk/na někoho, žízni
	tenir la langue	<i>ne pas savoir se taire quand il le faudrait</i>	držet jazyk/držet jazyk za zuby/mlčet jako hrob
	se mordre la langue	<i>se retenir de parler, ou se repentir d'avoir parlé</i>	kousat se do jazyka/nemluvit
	avoir la langue déliée	<i>avoir une grande facilité d'élocution, être bavard.</i>	mít hbitý jazyk, rozvázaný jazyk/dobře proříznutý, ještěří, ostrý, nabroušený
	avoir la langue pâteuse	<i>prononcer, articuler avec difficulté (comme si la bouche était empâtée)</i>	šlapat si na jazyk
Les dents (zuby)	serrer les dents	<i>en pressant la mâchoire inférieure contre la mâchoire supérieure</i>	zatnout zuby
	grincer des dents	<i>faire entendre un son en serrant les mâchoires et en frottant les dents d'en bas contre celles d'en haut.</i>	skřípat zuby
	claquer des dents	<i>avoir très froid, grelotter</i>	drkotat zuby
	montrer les dents à qqn	<i>menacer</i>	cenit zuby
	mentir comme un arracheur de dents	<i>(qui assure que ça ne fera pas mal) : mentir effrontément</i>	lhát jako když tiskne
	des dents de lapin	<i>des incisives supérieures très longues</i>	dlouhé zuby

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les dents (zuby)	avoir la dent dure	<i>être très sévère, dur dans la critique</i>	ostře kritizovat
	se casser les dents sur qqch	<i>échouer en raison d'une difficulté, d'une résistance</i>	vylámat si na něčem zuby/rozbít si na něčem ústa
Les cheveux (vlasy)	faire dresser les cheveux sur la tête (à qqn)	<i>inspirer un sentiment d'horreur</i>	hrůzou postavit vlasy
	se prendre aux cheveux	<i>se quereller</i>	vletět si do vlasů
	s'arracher les cheveux	<i>être désespéré</i>	trhat si vlasy/rvát si vlasy
	tiré par les cheveux	<i>forcé, exagéré</i>	přitažené za vlasy
	avoir mal aux cheveux	<i>avoir mal à la tête parce qu'on a trop bu</i>	mít kocovinu
	se faire des cheveux (blancs)	<i>se faire du souci</i>	dělat si starosti

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Le cou (krk)	se casser le cou	<i>se blesser grièvement en tombant</i>	zlomit si vaz
	se rompre le cou	<i>se blesser grièvement en tombant</i>	zlomit si vaz
	sauter au cou de qqn	<i>l'embrasser avec effusion</i>	skočit někomu na krk
	se jeter au cou de qqn	<i>l'embrasser avec effusion</i>	vrhnout se někomu kolem krku
	se pendre au cou de qqn	<i>l'embrasser avec effusion</i>	pověsit se na krk
	tordre le cou	<i>donner la mort par strangulation</i>	zakroutit krkem
	laisser la bride sur le cou	<i>être libre, sans contrainte</i>	nechat volnou ruku
	jusqu'au cou	<i>complètement</i>	kompletně
	casser le cou à une bouteille	<i>la boire</i>	podívat se flašce na dno
	serrer le cou (de, à qqn)	<i>étrangler</i>	uškrtit
	avoir des jambes de plomb	<i>jambes lourdes</i>	mít těžké nohy, unavené nohy
	mettre à qqn la corde au cou	<i>le pendre</i>	strkat hlavu do oprátky
	couper le cou (à)	<i>trancher la tête, décapiter</i>	useknout hlavu
	prendre ses jambes à son cou	<i>faire de grandes enjambées en courant; se sauver au plus vite</i>	vzít nohy na ramena
se mettre la corde au cou	<i>se marier</i>	strčit hlavu do chomoutu	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Le ventre (břicho)	se remplir le ventre	<i>boire, manger</i>	naplnit si břicho/pupek
	avoir le ventre plein	<i>être rassasié</i>	mít plné břicho
	avoir l'estomac, le ventre vide	<i>creux</i>	mít prázdný žaludek/břicho
	faire la danse du ventre	<i>chercher à séduire, à convaincre</i>	Svádět, dobývat
	avoir la peur au ventre	<i>une grande peur</i>	mít strach až v břiše
	bouder contre son ventre	<i>refuser de manger par colère</i>	z trucu nejíst
	rire à ventre déboutonné	<i>sans retenue</i>	smát se na celé kolo
	avoir des grenouilles dans le ventre	<i>borborygme</i>	mít žáby v břiše/kručení
	voir dans le ventre	<i>quels sont ses projets, ses intentions réelles</i>	vidět mu až do žaludku
	courir ventre à terre	<i>très vite</i>	běžet s jazykem na zemi
Les mains (ruce)	Mourir les armes à la main.	<i>au combat</i>	Zemřít se zbraní v ruce.
	se jeter, se réfugier dans les bras de qqn	<i>se mettre sous sa protection</i>	vrhnout se do náruče
	être comme les (deux) doigts de la main	<i>très unis</i>	být jako dva prsty jedné ruky
	mettre la main à la pâte	<i>travailler soi-même à qqch, aider</i>	přiložit ruku k dílu
	de première main	<i>directement, de la source</i>	z první ruky
	avoir le cœur sur la main		mít srdce na dlani
	rentrez les mains vides	<i>sans cadeau, sans rien à offrir</i>	vrátit se s prázdnýma rukama
	de la main à la main	<i>sans intermédiaire</i>	z ruky do ruky/ručky do ručky
	prendre en main	<i>se charger d'une affaire pour la diriger, pour la conduire</i>	vzít (něco) do ruky/začít na něčem pracovat
	compter sur les doigts (d'une main)	<i>ils sont peu nombreux (moins de cinq)</i>	spočítat na prstech (jedné ruky)

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les mains (ruce)	prêter la main, les mains (à qqch, à qqn)	<i>aider</i>	poskytnout pomocnou ruku
	en mettre la main au feu	<i>j'en jurerais, j'en suis sûr, j'en ai la conviction</i>	dát za to ruku do ohně
	la main dans la main	<i>agir en parfait accord</i>	ruku v ruce
	demander, obtenir la main (de qqn)	<i>la permission, la promesse de l'épouser</i>	žádat o ruku/získat něčí ruku
	avoir la main heureuse, malheureuse	<i>avoir agi à bon, à mauvais escient</i>	mít šťastnou/nešťastnou ruku
	avoir la main lourde	<i>verser en trop grande abondance, en quantité excessive</i>	mít pádnou ruku
	à main nue	<i>sans protection</i>	holýma rukama
	avoir deux mains gauches	<i>être maladroit</i>	mít obě ruce levé
	baisser les bras	<i>renoncer à poursuivre (une action)</i>	mávnout rukou
	avoir des fourmis dans la main	<i>sentir des picotements dus à une mauvaise circulation du sang</i>	mít mravence v ruce, mravenčení
	ne pas avoir quatre bras	<i>je ne peux pas tout porter, tout faire moi-même</i>	nemít čtyři ruce
	(rester) les bras croisés	<i>attendre sans rien faire</i>	zůstat se založenýma rukama
	être le bras droit de qqn	<i>être le compère de qqn</i>	být něčí pravá ruka
	avoir un bras de fer	<i>une grande autorité, une volonté inflexible</i>	mít pevnou ruku/autoritu
	avoir le bras long	<i>du crédit, de l'influence</i>	mít dlouhé ruce/známosti, vliv
(recevoir qqn) à bras ouverts	<i>l'accueillir avec effusion, empressement</i>	(přivítat) s otevřenou náručí	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les mains (ruce)	ne pas lever, ne pas remuer le petit doigt	<i>ne pas faire le moindre effort</i>	nehnout prstem, nehnout ani brvou
	à un doigt, à deux doigts de	<i>très près</i>	(vzdálenost) na jeden/dva prsty
	filer, glisser entre les doigts de qqn	<i>lui échapper</i>	uniknout/proklouznout mezi prsty
	Prendre son courage à deux mains.	<i>se décider malgré la difficulté, la peur, la timidité</i>	Sebrat veškerou odvahu.
	mettre le doigt sur la plaie	<i>trouver la cause du mal</i>	vyřešit, najít řešení
	avoir la main légère	<i>agir avec délicatesse, modération</i>	být měkký/nemít autoritu
	avoir des doigts de fée	<i>être extrêmement habile dans les travaux délicats (en parlant d'une femme).</i>	ruce bohyně
	en sous-main	<i>en secret</i>	potají/pod rukou
	cousu main	<i>de première qualité</i>	ruční práce
	avoir un poil dans la main	<i>être très paresseux</i>	být líný
	passer la main à qqn	<i>déléguer une activité</i>	předat velení
	Une main de fer dans un gant de velours.	<i>grande fermeté sous une douce apparence</i>	Vlk v rouše beránčím.
	haut la main	<i>avec brio, en surmontant aisément tous les obstacles</i>	levou zadní
	se prendre par la main	<i>s'obliger à faire qqch</i>	dokopat se k něčemu
	prendre qqn la main dans le sac	<i>surprendre quelqu'un en train de commettre un délit.</i>	přistihnout při činu
	avoir la haute main	<i>y avoir l'autorité</i>	mít hlavní slovo

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les mains (ruce)	avoir la main prompte	<i>être prompt à frapper, à gifler</i>	být od rány
	avoir la main leste	<i>être prompt à frapper, à gifler</i>	být od rány
	se mettre, se fourrer le doigt dans l'œil	<i>se tromper grossièrement</i>	být úplně vedle
	mener qqn au doigt et á l'œil	<i>commander fermement</i>	utáhnout na vařené nudli
	obéir qqn au doigt et á l'œil	<i>avec exactitude et promptitude, ponctuellement, au premier signe</i>	poslouchat na slovo
	y mettre les quatre doigts et le pouce	<i>saisir à pleine main, avidement</i>	všema deseti
	avoir du sang sur les mains	<i>avoir commis des crimes</i>	mít krev na rukou/být vinnen, být vrah
	se salir les mains	<i>se compromettre gravement</i>	ušpinit si ruce (ve smyslu něco špatného udělat)nebo ve smyslu pustit se do práce
	avoir les mains libres	<i>la liberté d'action</i>	mít volné ruce - být volný, možnost výběru
	de seconde main	<i>par l'intermédiaire d'autres auteurs</i>	z druhé ruky (doslech)/použité
	se laver les mains de qqch	<i>décliner toute responsabilité qui en découle, ne plus s'en préoccuper</i>	dát od něčeho ruce pryč/umýt si ruce od něčeho
	connaître, savoir qqch sur le bout du doigt, sur le bout des doigts	<i>très bien</i>	mít něco v malíčku
	en donner sa main à couper	<i>en être sûr, en avoir la conviction</i>	dát na něco krk
	avoir qqch sur les bras	<i>en être chargé, embarrassé</i>	nést na bedrech
	rester sur les bras	<i>je dois m'en occuper</i>	zůstat na krku

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les jambes (nohy)	à pied sec	<i>sans se mouiller les pieds</i>	suchou nohou
	avoir les jambes comme des allumettes	<i>longues et maigres</i>	mít nohy jako párátko/tyčky
	sauter à pieds joints (sur une occasion)	<i>sans hésiter</i>	skočit rovnýma nohama
	ne plus sentir ses jambes	<i>de fatigue</i>	necítit nohy
	avoir des fourmis dans les jambes	<i>y éprouver une sensation de picotement (comparable à la sensation que procureraient des fourmis courant sur la peau)</i>	mít mravence v nohou, mravenčení
	tirer, enlever, ôter à qqn une épine du pied	<i>qqn d'un sujet de contrariété, d'une difficulté</i>	vytrhnout trn z paty
	être sur pied	<i>debout, levé (Dès cinq heures il est sur pied)</i>	být na nahou
	remettre qqn sur pied	<i>lui redonner la santé, guérir</i>	postavit na nohy
	vivre sur un grand pied	<i>en dépensant beaucoup</i>	žít na vysoké noze
	avoir déjà un pied dans la tombe	<i>être près de mourir</i>	být jednou nohou v hrobě
	partir du pied droit	<i>bien commencer</i>	vykročit pravou
	mettre au pied du mur	<i>se trouver acculé, sans échappatoire</i>	přitlačit ke zdi
	marcher pied á pied	<i>marcher régulièrement</i>	jít co noha nohu mine
	se lever du pied gauche	<i>être de mauvaise humeur, mal commencer la journée</i>	vstávat levou nohou/napřed
	des pieds à la tête; de la tête aux pieds	<i>complètement</i>	od hlavy k patě/od paty k hlavě
partir les pieds devant	<i>mourir</i>	vynést nohama napřed	
avoir les pieds sur terre	<i>être réaliste</i>	mít nohy (pevně)na zemi	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les jambes (nohy)	courir, s'enfuir à toutes jambes	<i>le plus vite possible</i>	vzít nohy na ramena, utíkat tryskem, utíkat co nohy stačí
	avoir les jambes en coton, en flanelle, en pâté de foie	<i>se sentir très faible</i>	cítit se velmi oslabený
	Se tirer une balle dans le pied.	<i>agir de manière contraire à ses intérêts, être l'artisan de son échec</i>	Podřezávat si pod sebou větev., střílet do vlastních řad
	Donner un coup de pied dans la fourmilière.	<i>déclencher volontairement une agitation inquiète</i>	Píchnout do vosího hnízda. Kopnout do mraveniště.
	avoir des jambes comme des poteaux	<i>grosses et informes</i>	mít nohy jako sloupy?
	avoir des jambes de coq	<i>grêles</i>	štíhlé/
	tricoter des jambes	<i>marcher vite, courir vite, s'enfuir</i>	Pádit
	trouver chaussure à son pied	<i>trouver, rencontrer ce qui convient</i>	to mi vyhovuje
	raisonner comme un pied	<i>ratiociner, philosopher</i>	mudrovat, mluvit nesmysly
	mettre un pied devant l'autre	<i>marcher</i>	dávat nohu před nohu
	couper, faucher l'herbe sous le pied à qqn	<i>qqn d'un avantage en le devançant, en le supplantant</i>	vypálit komu rybník
	ne pas savoir sur quel pied danser	<i>ne plus savoir que faire, hésiter</i>	nevědět kudy kam
	nez en pied de marmite	<i>large du bas et retroussé</i>	rozpláclý, ohrnutý nos
	perdre pied	<i>ne plus contrôler, être désorienté</i>	ztratit pevnou půdu pod nohama
	faire le pied de grue	<i>attendre debout</i>	div nevystát důlek
	lever le pied	<i>ralentir</i>	ubrat plyn, hodit zpátečku
	manquer un pied	<i>se tromper</i>	šlápnout vedle
	en avoir plein les jambes	<i>avoir trop marché, être fatigué</i>	mít toho plné nohy/kecky

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Les jambes (nohy)	pied au plancher	<i>appuyer sur l'accélérateur, accélérer</i>	na plný plyn/s nohou na podlaze
	être dans les jambes de qqn	<i>trop près de lui, sur son chemin</i>	být někomu v patách
Le cul (zadek)	tomber sur le cul	<i>très étonné</i>	padnout na zadek/sednout si na zadek
	se bouger le cul	<i>s'activer, s'affairer</i>	pohnout zadkem
	avoir du cul	<i>de la chance</i>	Mít z prdele štěstí
	avoir le feu au cul	<i>être très pressé, filer très vite</i>	mít hořící koudel u zadku
	Parle à mon cul, ma tête est malade.	<i>je ne t'écoute pas</i>	Je mi fuk co říkáš.
	se casser le cul	<i>travailler avec acharnement, se donner du mal</i>	natlouct si zadek
	le trou du cul du monde	<i>un endroit perdu, totalement inconnu</i>	prdel světa
	être, avoir le cul entre deux chaises	<i>hésiter entre deux choix</i>	sedět jedním zadkem na dvou židlích
	serrer les fesses	<i>avoir peur</i>	mít sevřené pŕlky/mít nahnáno
	botter le cul à qqn	<i>secouer, harceler, bousculer</i>	nakopat někoho do řiti/nakopat prdel
	lécher le cul à qqn	<i>secouer, harceler, bousculer</i>	lézt někomu do zadku/do prdele
	coûter la peau du cul	<i>être hors de prix, très cher</i>	velmi drahý
	être comme cul et chemise	<i>être inséparables</i>	blízci přátelé
(vouloir) péter plus haut que son cul	<i>être prétentieux; avoir des prétentions qui dépassent ses moyens</i>	vytahovat se/být důležitý	

Část lidského těla	Idiomatické spojení	Definice	Překlad
Le cul (zadek)	pousser qqn au cul	<i>encourager, stimuler</i>	dokopat/dotlačit ho k něčemu
	en avoir ras le cul	<i>être excédé, dégoûté</i>	mít toho po krk, plné zuby
	en avoir plein le cul	<i>en avoir assez</i>	mít toho po krk, plné zuby
La peau (kůže)	avoir qqn dans la peau	<i>être très épris</i>	mít někoho pod kůží/zamilovaný
	être bien (ou mal) dans sa peau	<i>se sentir à l'aise (mal à l'aise)</i>	cítit se/necítit se ve své kůži
	n'avoir que la peau sur les os	<i>être très maigre</i>	být jen kost a kůže
	Sauver sa peau	<i>sauver sa vie</i>	zachránit si kůži
	vendre cher sa peau	<i>avoir de l'estime pour soi-même</i>	neprodal svou kůži lacino
	avoir la peau de qqn	<i>battre qqn</i>	dostat se někomu na kobytku
	avoir la peau sur les os	<i>être très maigre</i>	být vyschlý jako treska
	se mettre dans la peau de qqn	<i>être dans la situation d'une personne</i>	vžít se do
	avoir la peau dure	<i>résister à tout</i>	mít hroší kůži
	y laisser sa peau	<i>laisser sa vie au combat</i>	nechat tam krk